

ARGIA

1982 - Ekaina 6 - XLVgarren urtea 936 zenbakia 75 peza

HERRIAK KORRIKA
EGIN ZUEN

HAURTZAINDEGIAK,
EZ APARKALEKUAK!

IÑAKI ALBISTUR
EZKER BERRIA:
E.E.-ko oposizioa

Gipuzkoa'ko jakintza bearrak, iraunkor eta etengabeko ardura eskatzen dute. Bereziak eta oremenka edatuak izanik, elkar artu ta saillean egin bearreko lana.

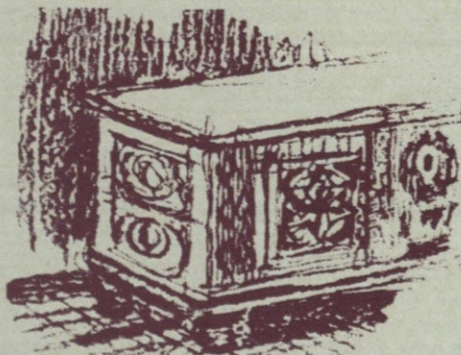
Donosti-Aurrezki-Kutxa'k lortutako etekiñak ez ditu erabilli oi banakako laguntzan, Gipuzko-erriaren onerako bai ordea. Zuri Kutxan jarritako diruak korritua ematen dizu baita orretaz gaiñera zu, Donosti-Aurrezki-Kutxa'ren bidez ekintza auetako lankide izentatu ere:

- Miramon'en, Arbide-Dorreak ber-eraiki, Bidebietan, "Moneda" izeneko baseria ta Azpeiti'n, Enparan-jauregia zar-berritu.
- Ateraldi-Argitaraldi-Gipuzko-Bazkunak eta "Dr. Camino" izeneko jakintza saillak, Idazti argitaratzea.
- Donosti'n, arduradun guzientzat irikia dagon, Dr. Camino Idaztitegia.
- Jakintza-ekiñaldiak, Donostiko Aretoan eta Gipuzkoa'ko 17 gela-nagusietan.
- Erti-Erakusketak, Eibar, Donosti ta Zumai'ko Aretoetan. Gipuzkoa'ko jakintza-lagundi ta bazkun askori, laguntza ta babesa.

Jakintza sail
ontan ere

lankide zaitugu, Gipuzko-
erriari lagun egin bai diozu.

**ZU ERE
ONTAN
LAGUNTZAILLE
ZAITUGU**

**IA EUN URTE DARAMAZKIGU GIPUZKO-ERRIAREN
ALDE LANEAN. IA EUN URTE!**

GIZARTEA

«EZKER BERRIA»: EE-KO OPOSIZIOA

Iñaki Albistur «Zapa» (E.E.)

Opinionariaren inguruko hitzaldiaren aurkezpena. Iñaki Albistur, Tonia Galdames, Iñaki Albistur. Hurrengo hitzaldiak: Iñaki Albistur, Tonia Galdames, Iñaki Albistur. Hurrengo hitzaldiak: Iñaki Albistur, Tonia Galdames, Iñaki Albistur.

ARGIA: Euzko Alkartasuna. Iñaki Albistur, Tonia Galdames, Iñaki Albistur. Hurrengo hitzaldiak: Iñaki Albistur, Tonia Galdames, Iñaki Albistur.

4 **IÑAKI ALBISTUR**rek Euskadiko Ezkerraren barruan dagoen, eta kalera atera den zenbait istilu argitzen ditu. Eta gutxiagorik agertzen den zenbait arazo plazaratzen.

HAURTZAINDEGIAK, EZ APARKALEKUAK!

Hautezkoak ez diren haurtzaindegiak ez dira haurtzaindegiak. Haurtzaindegiak ez dira haurtzaindegiak. Haurtzaindegiak ez dira haurtzaindegiak.

16 **Haurtzaindegi**etako proleta-tika zaila aztertzen du Joxe Mollarrik. Noren eskuetan dauden gure haurrak, haietatzer egiten den, zer egin behar-ko litzatekeen...

- 2.- Aste Giroa eta Hiztegia
- 4.- Iñaki Albistur, Ezker Berrikoa: Euskadiko Ezkerrako oposizioa
- 8.- Gerla Biologikoa, 2. zatia. Pablo Sastre.
- 9.- Besteena
- 10.- Herriko Plaza
- 13.- Kuku-sagarra. M. Aizpuru
- 16.- Haurtzaindegiak, ez aparkalekuak!
- 19.- Herriak korrika egin zuen.
- 22.- Gotzon Garate: Ereduez, helburu ditut Dostoiewski eta Flaubert.
- 25.- TXILLARDEGI. Sandino, Farabundo Martí, ...
- 27.- Rafael Castellano: «Beti automarjinaturik bizi izan naiz».
- 30.- Bertsolari txapelketa: dagoeneko lehen aukeraketa.
- 32.- Hilario Camacho
- 34.- Teatreroak
- 36.- Zinema: Hustruer
- 37.- Bertsotak: Zaldubi
- 38.- Jo... Adarra
- 39.- Argazkinobela berria: Esnatzearen borroka luzea
- 40.- Azkenekoa: XALBARDIN

19 **Eta Herriak korrika egin zuen.** Oztopo guztien gainetik, zailtasun eta isiltasun konplize guztien artetik. Gure argazkilariak han ziren.

TXILLARDEGI

-Rafael Castellanoaren konpainia atseginean-

«BETI AUTOMARJINATURIK BIZI IZAN NAIZ»

«Beti automarjinaturik bizi izan naiz».

TXILLARDEGI, GOTZON GARATE, RAFA CASTELLANO, Euskal Herriko kultur gintzan beren pisu ederra duten gizonak. Gainera Hilario Camacho.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia kooperatiba.
Zuzendari kazetaria: Koldo San Julian.
Erredakzioa: Josu Landa, Joxemi Zumalabe, Pello Zubiria, Iñaki Uribe, Xalbardin, Jon, Xabier Etxaniz, Joseba Alvarez.
Idazleak: Enrike Amonarriz, Mikel Antza, K. Argiñano, «Astema», Joxe Azurmendi, B. Bakarkoa, «Beltza», R. Castellano, Carlos Donoso, Mikel Hernandez

Abaitua, Felix Ibargutxi, Rufino Iraola, Julien Kalzada, Pello Lizaralde, «Mendiaga», «Murumendi», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Joseba Sarrionandia, «Trikuharri», «Txillardegia», Jon Urrujulegi, «Xinaberri».

Marraskilariak: Antton Olariaga, Joxemi, Julio, Zut.

Argazkilariak: Luis Otaegi, Arturo, Txema Ormazabal.

Administrazioa: Iñaki Ugarteburu, Pepi Zabaleta, Joxe Mari Ostolaza.

D.L.: 80-1963
Helbidea: ARGIA, Virgen del Carmen, z/g. Ramonenea etxea, behea. DONOSTIA-12.
Telefonoa: (943) 28 33 99
 GRAFICAS SEMI - Piz. Lasele, 3 - S. S.

HARPIDE SARIA

Normala 2.500 pta.
 Laguntzako pta.
 Estatutik
 kanpo 3.500 pta.
 Airez 5.400 pta.
 Ale bakarra 75 pta.

VASCOS Y GEORGIANOS, Shota Dzidzigiuri, Noranahi ediciones, 157 o., 600 pta.

MONTANAS
DEL
PAIS VASCO
L.P. PESA SANTIAGO
TOMO 5º DEL CRUI AL MAR

GRANDES MAESTROS DE LA NUEVA COCINA VASCA, P. Gómez, L. Irizar, R. Idiazábal, P. Quintana eta X. Zapain; Legasa ediciones, 169 o., 1.900 pta.

Berriko bost sukaldarirekin
luxozko liburu txukun eta
garesti bat osatu dute, eta
ondoren kaleratu jakina.
Horrek ez du esan nahi,
noski, erosteak ez duela
pena merezi. Bistan da me-
rezi duela eta gainera segu-
ru gaude salduko dela. Ba-
karrik esan lehendabiziko
zati batetan sukaldari ba-
koitzaren aurkezpena egi-
zialitateak segidan aurkez-
teko. Bigarren zatian, al-
diz, errezetario orokorra
dago, guztion errezetak pi-
latuz. Oso itxurosoa bene-
tan liburu hau, azaletik na-
hiz eduki alderik.

Sukaldaritzazko liburua asko saltzen omen direla entzuna dugu sarritan. Eta egia da ateratzen diren guztiak oso erraz saltzen direla, gainera gehienak garesti samarrak izanik. Oraingoan, Sukaldaritzazko

EDITORIAL TERTOA
CERAMICA DEL
PAIS VASCO, Leandro de
Silván; Caja Provincial de
Guipuzcoa, 325 o.
tzen urteotan liburu
beste argita
eramikar

Azken edo beste argitaratua
izan da zeramikaren gaia-

aste honetako

Arkakats = larrosak ematen dituen landarea.
 Artizar = Venus, estrella polar.
 Artzilatu = projektatu.
 Damaigute = ematen digute.
 Egoitza = sede.
 Elbarritasun = deficiencia.

Erbi = liebre.
Erdigune = zentro.
Ernaldu = fekundatu.
Errauskine = Cenicienta.
Errun = arraultzeak jarri.
Hornitu = adornar, abas-
tecer.
Isolatu = aislar.
Izurrite = tiempo de peste.

LEHIAKETAK

EUSKAL ABESBATZ DOINUEN IV. SOR- KUNTZA LEHIAKETA.

Bizkaiko Aurrezki Kur-
taxak antolatutako aurteko
laugarren edizioa eramango
da aurrera ondorengo
arauen arauera: 6 edota 4
ahotsetarako idatziak be-
gutxienez lau minututa-
koak eta gehienez hamarrik;
testua euskaraz izango da
derrigorrez; hiru kopia bi-
daliko dira grafia oso gar-
bia izanik. Irailaren 15a
baino lehen biddali behar
dira helbide honetara: Biz-
kaiko Aurrezki Kutxa, José
M.º Olabarri, 6-1.º, BIL-
BO-1. Sariak honakoak
izango dira: 1.- 150.000
pta.; 2.- 2 sari 50.000 pta-
takoa bakoitza; eta 3, 4
sari 25.000 pta.koa bako-
itza.

**SAMBALA, 1981ko
negua, 1. zenbakia, 200
pta.**

«Naturaleza, ciencia y
magia» omen da aldizkari
honen gaia mugatzen duen
definizioa. «Nueva Era» izene-
ra» edo «Nueva Era» izene-
ko mugimenduari loturiko
aldizkaria dugu, eta edito-
reek diotenez, orainaldiari
buruzko gogoeten nahiean
etorkizuna argitu nahiean
argitaratu dute aldizkari
hau. Hori lortzearen azter-
keta sozio-ekonomikoak,
politikak nahiz zientifi-
koak sartu nahi ditu bere
orrialdeetan baina beti ere
Ekialdeko tradizio her-
tualak, Mendebaldeko her-
tsitasuna eta abanguardia-
ko psikologia present dire-
larik. Hitz batez, natura,
zientzia eta magia dira al-
dizkari berri honen osaga-
rrial.

LEKEITIOKO V. EUSKAL ZINEMA BL- LERA.

Euskal Herrian bizi edo
jaio den edonorentzat anto-
latu da sari hau, filmeak 8
eta super 8 moetakoa
izango direla. Euskaraz be-
har dute izan, argumentuz-
koak, dokumentalak nahiz
gai librezkoak izan daitez-
keen. Lehiaketa ez izan
arren, saririk banatuko da
banatu. Bidalitzeko epea
Ekainaren 13an bukatzen
da, eta aipaturiko Bilera
Uztailaren 1-2-3 egunetan
izango da.

ALDIZKARIK

**ATALA, 1982ko apiri-
la, 1. zenbakia, 50 pta.**

Goiean ipini dugu prezioa
hamar durotakoa dela, bai-
na hori ez da guztiz egia,
beraiek diotenez benetako
salneurria «2 sabinos» bait
da. Baina diru-trukearen
arauera sabino hori hor: 50
duro direnez, horra hor: 50
pezeta. Zorroagako Litera-
tur Tailerrekoek ateratzeko
dute eta bertan literatura-
rik freskoena aurki daiteke.
«Desde Zorroaga al mun-

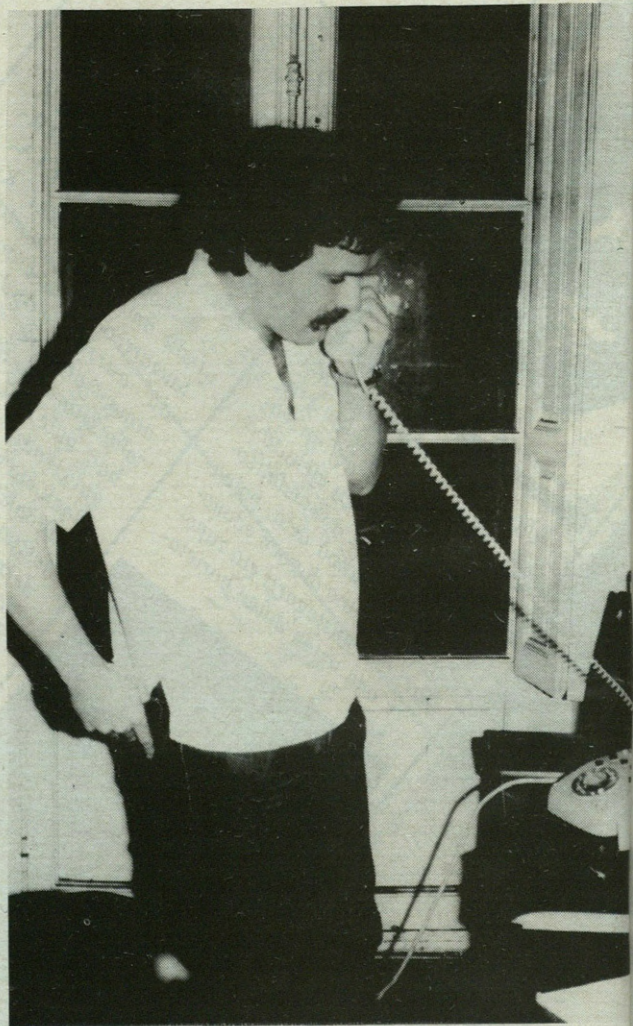
hiztegia

Lakatu = banatu, zabaldu.
Liztor = avispa.
Lozorro = letargo.
Mengel = efímero, débil.
Mikroegitura = microes-
tructura.
Ontza = búho.
Ortiz = erditu ondoko le-
hen esnea.

Parra-parra = ugari, piloa.
Prozedura = prozesu.
Taula = tabla.
Txertatu = introducir, in-
crustar, vacunar.
Txoriburu = ero, buru
arin.
Untxi = conejo.
Zilibo = gainu.

«EZKER BERRIA»: EE-KO OPOSIZIOA

Iñaki Albistur «Zapa» (E.E.)

Gipuzkoa enperantzako kafetegi batean aurkitu ditugu, Mujika Arregi, Tomas Goikoetxea, Iñaki Albistur,... Haserre beren alderdiko Ejekutiboak goiz honetan bertan egin duenagatik: HBko parlamentari presoak askatzeko fiantza ordaintzea, alegia. Euskadiko Ezkerrako «Ezker Berria» tendentzikoak dira. «Pertsonaren eskubide» indibidualak ere ez dira errespetatzen».

Hordago argitaletxearen egoitzara goaz Iñaki Albistur «Zapa»-ekin.

ARGIA.- Esan al daiteke Euskadiko Ezkerra jadanik ez dala lehen zena?

IÑAKI ALBISTUR.- Bai eta ez. Baina ez nintzateke inoiz ausartuko gauza batek bati berdin duela esatera: Dudarik gabe, oraingo EEk 1977koarekin zerikusi gutxi du, 1979koarekin gehiago du,... baina asko aldatu da.

ARGIA.- Zertan aldatu da xehekiago?

I.A.- Lehenik, lehen zen alderdi marxista-leninista tankerako hartatik, bere akolitoekin, orain den masa

alderdi zabal batera igaro da. Alde horretatik bilakaera positibo bat da. Alderdi negatiboa zera da, EE kaletik eta mugimendu sozialetik eta zibiletik urrunduz joan dela, Euskadiko eta Estatuko bizitza instituzionalean estankatuz.

ARGIA.- EEren bilakaera aginteari kredibilitatea eskaini beharrak eragin duela esaten da. Estableziturik dagoen aginteari sinesgarritasuna emateko, eta bestetik agintariei «jode, hain gaiztoak ez garela» esateko.

I.A.- Kritika hori ez da oso juxtua. Alderdi bat marxismo-leninismoaren kontzeptu kalsikotik, EIAren kasuan zen bezala, transformaketa sozialista eta demokratiko baten aldeko burrukaren kontzeptura pasatzen denean, arrisku asko dago. Demokraziaren alde formalak gehiegi baloratzearena da arriskueta bat.

«EE kaletik eta mugimendu sozialetik urrunduz joan da».

Ez dut uste horrek boterea gustora utzi nahia esan nahi duenik. Une honetan behinik behin aldatu ezin dugun egoera hau onartu egin behar dugu, eta marko horren barruan mugitu. Hori arriskutsua da. Parlamentu bat dugu, eta hor era zibilizatu batean jokatu dugu. Orduan, «zibilizatu» hitzak, moderatzearen eta sistemaren akatsei errotik ez ekitearen zentzua hartzen du sarri.

ARGIA.- Sistemaren barrutik lan

egiterik ba al dago, orain, asuntoka da-
goen bezala?

I.A.- Lehenera noa. Ezkerrak bar-
rutik lan egitea beste erremediorik
ez du, bizi den mundutik aldendu
nahi ez badu, Parlamentuan, Udale-
tan,... egotea baizik, diren erakunde
guztietan. Zer gertatzen eta erakun-
deen arteko distantzia betirakotzeko
ekintza bat eraman dutela. Nire ustez
gizartea aldatzea ez da posible, kapi-
talaren eta boterearen aurka autono-
moki gizartea organizatzen ez bada.
Ezta erakundeetan lan itxurazko bat
egiten baduzu ere.

ARGIA.- Eskuartean ditugun tres-
nekin ezer funtsezkorik ari al gara lor-
tzen?

I.A.- Euki ezazu nahi baduzu ge-
hiengo bat Parlamentuan, baina ge-
hiengo hori ezartzen duen herri akti-
bo bat ez badaukazu, zer eginik ez
dago.

ARGIA.- Lehentxoago EE kalera
iristen ez ote den esan diguzu. Eta gero
herria organizatu egin behar dela.
Nola saiatzen da horretan EE?

I.A.- EE lan sindikalean ari da.
Baina beste guztian, ez da herri orga-
nizaketa bat ere potentziatzen ari. EE
Lemoizen aurkako burruka itxuraz-
ko bat eramaten ari dela uste dut,
erakunde mailan: denuntziatzen ari
da, paralizaketa eskatzen eta errefe-
renduma. Baina jendeak Lemoizen
aurka burruka egin dezan ez da ezer
egiten ari: Antinuklear Batzordeeta-
tik erabat alde batera dago, eta hola-
ko beste organizaziorik sortzen ere ez
da ahalegintzen. Teorian, presoan as-
kapenaren alde dagoela dio EEK, bai-
na presoekin elkartzasun aktibozko
antolaketak ez du eragiten. Udale-
txeetan dago, ezkerreko politika
hobe edo txarrago bat eginez; hala
ere, EE gehiengo den udaletan, An-
doainen, Abanton,... ez dago herritar
parte hartze haundiagorik Donostian
baino. Andoaingo udalak behar bada
Donostiakoak baino gauza hobeak
egingo zituen, baina alderdi bezala
balantze eginez,... ez da aurrerapenik
egin herria organizatzen, jendeak
parte hartzen, udalaren eta herrita-
rren arteko tartea kentzen. Zaila
dena badakit. Baina arazorik haun-
diena hortik ikusten dut.

Dena dela, ezker osoa da hori bul-
tztatzen ez duena. Eta HBk, erakunde
herritarak eragiten dituela diolarik,
beste erru bat dauka: horiek sektari-
zatu egiten ditu, HBren laguntza era-
kunde bihurtzen saiatzen da.

ARGIA.- EEk herri organismoak
ez dituela bultzatzen diozu. Hori ordea
ez da kasualitatez gertatuko. Zergatik
da, lortu ezin delako ala orain beste
politika bat egin nahi delako?

I.A.- Begira, nere ustez EEko sek-
tore gidaria, «Aketegi» edo ekipo zu-
zendaria, ez dago herri mugimendua
potentziatzearen alde. Hori garbi
daukat. Politika sozialdemokrataren
arazoak dira.

**«Ezkerrak barrutik lan egi-
tea beste erremediorik ez
du».**

ARGIA.- Lemoizen aurrean EEk
politika koerente bat egin duela esan
diguzu. Hor daude «Comision de De-
fensa»-ren kritikak: teorikoki errefe-
rendum bat lortu, gero horrek inongo
baliorik ez eta hala ere erabaki horrek
ezertarako ez duela balio izan ez dela
salatzen...

I.A.- Lemoizi emateko irtenbide
legal bakarra erreferenduma da. EEk
salatu du Parlamentuan ea zer gerta-
tzen den erreferendumarekin, Madri-
la joan behar dela,... Garaikoetxe-
ari, uste dut, galdera bat ere planteatu
dio Parlamentuan. Oraintxe Lemoiz
gelditzearen eta erreferendumaren
alde kanpaina hastera goaz. Horre-
tan ez diot Comision de Defensari
arrazoirik ematen. Kontraesana zera
da: EEk ezin du Parlamentuan baka-
rrik eduki bere konfiantza, herriaren
bultzadarik gabe erreferenduma lor-
tuko delakoan. Badakigunean Parla-
mentuaren gehiengoak Lemoizen alde-
koa dela.

**«EE ez da herri organiza-
keta potentziatzen ari».**

ARGIA.- Presio herritar hori eragi-
teko sintomarik ikusten al duzu alder-
di barnean.

I.A.- Epe motzera ez dut holako
sintomarik ikusten.

ARGIA.- Zuek erreferenduma lor-
tzen duzue, galderak planteatzen ditu-
zue,... ez da erabakirik betetzen, ez da
ezer gertatzen. Injiniadore bat hil dute
eta dena gelditu da: Parlamentukoa
geldirik, Enerji Itun edo paktoak jada-
nik baliorik gabe... Burruka beste
maila batean dago. Zer pintatzen du
EEK?

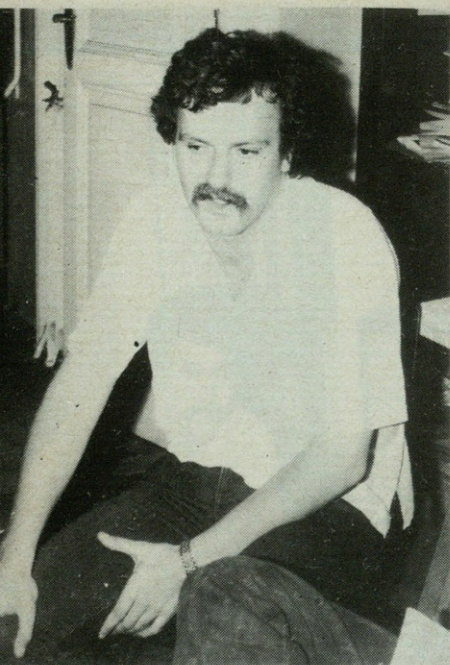

I.A.- Lemoizko arazoa ez da kon-
pondu behar ez Parlamentuan eta ez
«milien» eta PNVren arteko negozia-
ketan. Euskal Herri osoaren nahiak
erabaki behar du. Orain, Lemoiz eza-
rri nahi duenaren aurrean nolabaite-
ko autodefentsa euki behar duzula,
beste gauza da, hor ez naiz ez sartzen
eta ez ateratzen.

Baina EEk Bilboko manifestaldira
deitu zuen (Pascual hil zutenean) eta
gu ez geunden ados. Lemoizen kon-
trako eta Lemoizen aldeko bi fronte-
tan erotzen ari gara; batean «miliak»
daude eta bestean PNV, UCD ta-
bar. Eta EEk ez daki beste mota bate-
ko gauzak potentziatuko dituen in-
dar bat izaten. Alde horretarik EEren
Parlamentuko jokabidea ez da ezer-
tarako, PNVri milien kontra mani-
festatzera joan dadin sei boto ema-
teaz aparte. Orain, erreferenduma
lortzen bada, «pintatzen dute» Parla-
mentuak eta bere barruan EEk.

ARGIA.- Erakundeak ere, ordea,
instituzioak, konprometituak daude.
Parlamentariak gartzelan daudela, eta
ez terrorismo arazoagatik, eritzi ara-
zoengatik baizik, ez al da hondatzen
ari erakundeen irudia?

I.A.- Instituzioak hondatu ez dai-
tzen, errepresioaren kontrako bu-
rrukaren buru izan behar dute. Eta
erakunde bat politika antidemokrati-
ko batean zikintzen denean, sinesga-
rritasuna galtzen du. Espainiako Par-

lamentuak lege antiterrorista egin duenean bezala. Eta Euskal Parlamentuak ez du erantzun sendorik eman parlamentariak gartzeleratzearen aurrean, torturaren aurrean eman ez duen bezala, edo HBri sistematikoki ekintza guztiak galaztearen aurka. Guzti horrek Parlamentuaren irudia hondatu egiten du, borrokan ari diren bi aldetako baten alde jaritzen bait da nolabait.

ARGIA.- Eta hala ere zuek barruan egon behar dela...

I.A.- Esan dugunagatik sinesgarritasun demokratikoa galtzen du, baina Parlamentuan gauza garrantzizkoak ere egiten dira: Lurralde Historikoen Legea, inbertsio planak, zerbitzu legeak,... eta holako arazo asko. Ezkerrak hor egon beharra dauka eskubiarena atera ez dadin.

ARGIA.- Zer lortzen den, zer ez, eta zertan zikintzen den elkarren ondoan jarriaz zuek barruan jarraitu behar dela diozue.

I.A.- HB Parlamentuan balego, indar erlazioa ezberdina litzateke, PNVk UCD-rekin elkartu beharko luke, edo beste era batean gobernatu. Oso politika ezberdina egingo litzateke. Baina Parlamentu honek ez ditu bere barruan agertzen kalean dauden jarrerak, ezker abertzaleko beste ha- maika parlamentario falta dira.

Jakinik beti eskubiak jartzen dizkizun mugak, baina muga horien aurkako bide garbi bat baduzu gauzak lor daitezkeela uste dut.

Gipuzkoako Diputazioan HB ez egoteak PNV Aurrezki Kutxa Pro- bintzialeko lehendakari izatea esan nahi du, PNVk darabilzkiela Gipuz-

koako haziendako 51 mila milioiak. PNVren asmo guztiak aurrera ateratzen direla, egunero HBko lau diputatuak ez daudelako. Sozial arloan asko irabaziko genuke ezkerreko 14 diputatuk eskuineko 13ren aurka, ekonomian ere bai. Beste arloan, parlamentariak espetxeratzea, komisaldegietako tortura,... desmoralizagarriak dira. Baina parlamentutik kanpo egonda ere ez da aurrerapausorik ematen.

Gehiago esanen dizut. Nafarroan Parlamentu Foralaren politikan nabaritu da aldea HBko parlamentari- ek alde egin dutenetik.

ARGIA.- Eskuinaren ofentsiba nabarmena da. «Aski da, ez dugu parte hartu nahi» esan daitekeen puntu bat ba al dago eta non?

I.A.- Parte hartzeko nere zalantza serioak edukiko nituzke HB lege- kanpo utziko balute, adibidez, edo Parlamentuan gaiak aztertze- ko aukera mugatuko balute, okupazio militar batean,... Orduan ez luke Parla- mentuak balioko, beste politika mota bat artikulatu beharko litzateke. Exzep- zio egoera batean.

ARGIA.- Orain bizi duguna ez al da exzepzio egoera bat?

I.A.- Askatasun demokratikoen eta HBren aurkako ofentsiba bat dago. Baina ez da ilegalizapena, ez da definitiboa. Guzti hau «miliei» egiten zaien txantaje bat da: zenbat ekintza egiten dituzte miliek, hainbeste sar- tzen naiz HBrekin.

«Aketegi» edo ekipo zuzen- daria ez dago herri mugimendua pontentziatzearen alde».

ARGIA.- Azken bolada honetako martxa ikusirik, badirudi HB inguru- ko jendea, instituzioak onartzen ez di- tuen «nebulosa» hori urak bere errota- ra eramaten ari dela.

Zure ustez EE goraka al doa ala be- heraka?

I.A.- Indar elektoralaren aldetik ez dakit. Orain, kalean jendea EEre- kin lehen baino gutxiago identifika- turik sentitzen dela konturatu naiz. Hori datu bat da. Hauteskunde- en arloan, ordea, HB ere ez da ez igotzen eta ez jaisten era espektakular ba- tean. Berdin besteak.

Ze arazo ikusten dudana? Batetik EE radikalitasun irudi bat galtzen ari

dela, eta bestetik moderatasun eta serio- tasunarena irabazi. Euskadin ordea, era radikal bateko politika arrazional bat egin daiteke. Arrazio- nalak moderatu eta radikalak irrazio- nal izan beharrik ez dauka.

EEK errepresioaren aurkako politi- ka sendoago bat egin behar du, poli- tika zabalago bat ekolojiaren eta mu- gimendu sozialen arloan, eta jarrera kritikoago bat hartu instituzioen au- rrean.

ARGIA.- Eta bide azkarretik joan nahi duen mugimendu bat dagoenean, hau da «guk ez dugu Parlamentu hau nahi, hobe nahi dugu» diotenean?

I.A.- Joan daitezke nahi badute, baina azkenean gorpila zulatu zaizula konturatzen zara eta erreposturik ez duzula. Eta gorpila gehiegi zulatu di- tuzula bide horretan, eta jendea akti- bo izatetik aldentzen dela.

«HB Eusko Parlamentuan balego indar erlazioa oso ezberdina litzateke».

ARGIA.- Radikalitate irudi hori galtzearen oinarria noiz jarri da, EE koalizio izatetik alderdi izatera pasa denean?

I.A.- Hori prozesu bat izan da. Azkenean gehiengoak instituzionalis- moaren aldeko aukera egin du. Ga- tazka bat leku guztietan bizi baduzu, kalean, jende artean batetik, eta «goian» bestetik, hartzen dituzun erabakiak ere horren arauerakoak dira. EEko gehiengo osatzen duen korronteak «behean» egotea utzi egin du, eta orain kaleko ikuspegi hori galtzen ari da.

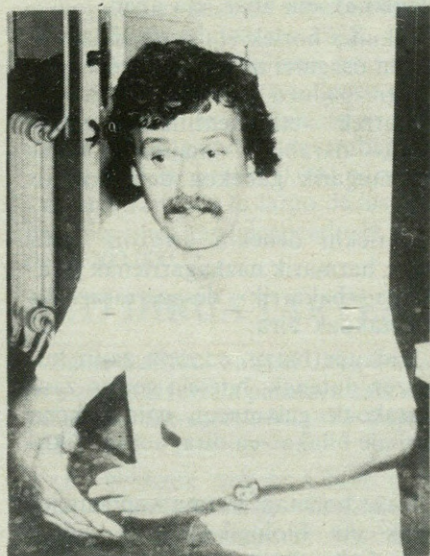
ARGIA.- Aldaketa hori PCE- EPKkoak sartu zirenetik eman al da?

I.A.- Eta orduan zuek, «Ezker Be- rri» osatzen duzuenok, ez zarete eje- kutibotik agertzen.

I.A.- Hori ez da politikan ados ez egoteagatik bakarrik. Proporzionali- tate arazoengatik ez gara ejekutiboan agertzen. Tendentzi alderdi batek or- dezkarriak proporzioan behar ditu: Kongresuan %40 ateratzen baduzu, organo guztietan %40 hori errespetatu behar zaie, baita hauteskunde zu- rrendetan ere. Barne egitura demok- ratiko batean sinesten baduzu. Baina gehiengoak proporzionaltasun hori «interpretatu egin omen du: «hain- besterekin, nahiko ordezkari badu- ze».

ARGIA.- Zure alderdian, orduan, agintzen dutenek ez dute era demokratiko batean jokatzeko?

I.A.- Ez da jokabide demokratikoa behintzat. Guk %40 daukagu eta badakigu 30en artean %40 zenbat diren. Eta inork ez du nahiko ordezkaturia nagoen interpretatu beharrik. Hori istilu oso garrantzitsu bat da. Gure alderdia da estatu Espainol mailan, tendentzi-alderdi «ez odoltsu» baten lehen esperientzia. Oraindik behintzat ez dute alderditik inor bota eta abar. Baina alderdiaren gehiengoan oraindik alderdi zaharraren hondar asko geratzen da.

ARGIA.- Zer gertatu da. Mario Onaindiak engainatu egin zaituztela?

I.A.- Mario nor den aspaldi kontraturatu ginen. Alderdi barruan oposizioa orain dela bi urtetatik dator. Baina era askotako erreflejoengatik ez genuen sekula gure ezkonformetasuna kalean agertu.

ARGIA.- Mariok, ordea, gehiengo zabalaz irabazi zuen kongresuan.

I.A.- Mariok, oker ez banago, Biltzar Tipiko 101 partaidetatik 54 atera zituen. Beste gauza zera da: alderdiko prentsa bulegoak, unanimitatez atera zela zabaldu zuela.

ARGIA.- Hasieran hiru tendentzia ziren, baina badirudi orain bi bakarrik geratzen direla, edo alde batetik bi eta bestea.

I.A.- Nere ustez tendentzia bat besterik ez dago, «Ezker Berria». Guk alderdi barruan jarreza bat badaukagu. Besteak jende multzo bat dira, seguru aski zenbait proiektu politiko ezberdin dituztenak, bat etor daitezkeenak, eta «aparatoan» egoiteak elkartzeko dituenak. Honi be-

raiek ere aitortzen dute: beren buruari «Nueva Mayoría», deitzen diote korrante bat ez direla diote eta Kongresuaren gehiengoak interpretatzen dutela.

«Etxean bagenituen PCkoak baino jende sozial-demokratagoak».

A.- Nafarroan EEk gartsuki bezala bultzatu du «Korrika» eta Donostian kontra, adibidez. Gauza horiek ere tendentzien arauera gertatzen al dira?

I.A.- Dudarik gabe. Dena den, Donostiko kontzejalek botoa «Korrika»ren kontra eman bazuten Donostiako EEren gehiengoari, «Ezker Berria» denari, kasorik egiten ez diotela da. Jarrera burugabe bat da.

A.- Hala ere guzti horrekin ere, alderdi barruan jarraitzen duzue.

I.A.- Alderdiaren %40 gara, eta eztabaida eta kontraesanak sortzen lan serio batekin datorren urtean %60 izatera iritsi gaitezke.

A.- Bi korranteen bareizketa honek ba al du burruka harmatuarekin zer ikusirik?

I.A.- Ez. Baina biolentziari eman beharrezko tratamenduaz bi tendentziok ikuspegi ezberdinak ditugu. «Aketegi»koak hasi dira biolentzia bere arazoengandik urrundututako prisma batetik ikusten. Terrorismoaz hitzegiten hasten dira. biolentziaren arazoak aztertu gabe. Estatutua mundu guztiak onartua ez izateaz gain moztu egiten dutenean, Nafarroan gertatzen dena gertatuaz... biolentzia jarraitzea normala da. Ezin duzu biolentziaren aurkako politika bat eraman, agintearen errepresioa lagunduz. Orain, erokeria bat da gaur goizean egin dutena: HBko parlamentariaren fiantzak ordaintzean.

A.- Zergatik egin dute?

I.A.- Ziur aski guztiok egin dugun analisi bera egin dutelako: irabazle ateratzen den bakarra HB dela. Eritzi batengatik kartzelara joan zaitezkeela erakutsi bait dute. EEk atera ditu

HBk justifikazioa edukitzeak min egiten diolako.

HBk ez ordaintzea justifikatua dago. «Guk ez diogu erregeari iseka egin «Eusko Gudariak» kantatzearekin, onartzen ez duen herri-zati baten asmoa agertu baizik. Ezin nauzu horregatik gartzeleratu». EEk horren aurrean egin behar zuen bakarra, prozesaketa altxa zezaten beste indarrekin batean burruka egitea zen. Baina ezin da planteatu fiantza delitu arrunt bat balitz legez. Eta EE barruan gertatuko balitz, adibidez, eta hori planteatzea, bale. Baina egin ezin duzuna HB barruko istiluetan sartzea da.

«Ezkerraren irtenbide bakarra: HB eta EE proiektu batean elkartzea».

A.- LAIAkoak ezker abertzelean hirugarren bide bat bilatu beharraz hitz egin ziguten, HB eta erreformisten artean. Eta «Ezker berri»-ko baztuekin kontatzeko zutela.

I.A.- LAIA oso interesgarri iruditzen zait, LKI bezala eta HBko ezkerre bezala. Euskal Herrian ezkerrearen bidea ezker abertzale proiektu bat sendotzetik pasatzen da, une honetan ez EE eta ez HB ez direna. Hori EE barrutik egin daiteke, eta EE proiektu horretara bideratu behar da. Goazen LAIArekin eztabaidatzera, eta ikusiko dugu. Eta horra jo beharko dute baita ere LKI, HB, eta abarreko jendeak...

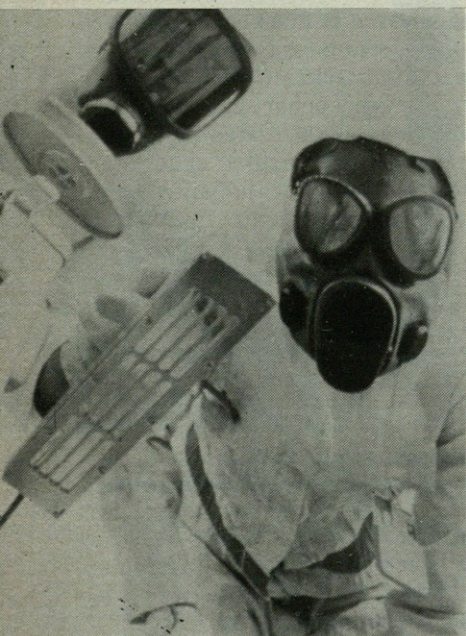
A.- Eta HB?

I.A.- Sektore bat baino gehiago ditu. Bere politikarekin konforme ez nagoen gain, zera ikusten diot, ez duela jendearen aktibismoa eragiten, bultzatzen duen mugimendua atzean dagoen eta gure arazoak konponduko omen dizkigun erakunde harmatu baten neurrian oinarritua dagoela, hari laguntza emateko. Baina Euskal Herrian ezkerrearen irtenbide bakarra HB eta EE ezker abertzale et radikal baten proiektua elkartzea da.

J. eta AGIÑA

GERRA BIOLOGIKOA (2)

GENETIKA GENOZIDIOAREN ALDE

Esperimentatzen ari diren berri-
tzeen artean, **transdukzioa** dugu ika-
ragarrienetakoa: bakteria bati ez da-
gokion kormosoma baten txertatzea;
honek bere jokabidea guztiz aldatzen
du eta laborategiko teknika normale-
kin errekonozigaitza gertatzen da.
Bestetan, prozedura hauek indartu
egiten dituzte bakteriak, infekzioaren
sendatzearen kaltetan.

Hauetarikoak, **R faktoreak**, penizi-
lina bezalako antibiotikoei aurre egi-
teko prestatuak. Oraindik ez dela

urte asko, zientifiko ingeles bat hil zen
izurriteak jota, Armadarako lanean
ari zela; baina, gaurregun, gaixotasun
honen aurka defentsak baditugu; be-
raz, antibiotikoen aurka erresistitzen
egokitutako baziloak izango ziren
haiek.

1950. urtearen inguruan xaguzaha-
rrek daramaten eta damaigutener ra-
bia mota berezia deskubritu zen, ez
ezagutu ohi duguna bezain eragin bi-
zikoa, urteak pasata agertzen baita
elbarritasuna. Horrelako gauzek az-
kartzen dituzte zenbaiten buruak,
txarrerako sarritan, gizakiaren kon-
tra erabiltzeraino.

Beste bat: bakteria **esporulatuak**.
Hauek, kanpoan aurkako kondi-
zioak dituztenean lo antza daude, gi-
roa libre badago, bizi-bizi berriro.
Bakteria hauek plastikozko mikro-
giturretan sartzea lortu da; larre ba-
tean ezarriz gero, adibidez, betirako
kutsatuta legoke.

Eta euri artifiziala, agente gaiz-
toak zabal ditzakeena (**Gerra meteo-
rologikoa**); eta abar, eta abar.

Teknika horiek eta beste batzu el-
karren osagarri izan daitezkeela pen-
tsatzen baduzu, bizitza suntsitzeko
militarrek —eta zientifiko «apoliti-
ko»ek— darabilten imajinazio bihu-
rria mugarik gabekoa dela ikusiko
duzu.

Horiekin denekin arrazoiz izutu
arren, harmarik nazkagarrienak giza-
bizitza «bakarrik» desagerrarazteko
gertutakoak dira.

Badaude batzu, edozein zauri ku-
tsatzen dutenak; horrela gerran zau-
ritutakoak gaixotasun epidemikoen
eramale bilakatzen dira, automatiko-
ki.

Kasu honetan, harma konbentzio-
nalak eta biologikoak bat egiten
dute. Falta diren beste biek (nuk-
learra, kimikoa) konbinatuz gero...
nolako aukera, askatasun asmoak
agertzen dituzten herrientzat, hiltze-
ko!

DEFENTSARIK BA OTE DAGO?

Kontutan izan behar da, biologi
arloan ere USA eta Pakistan pareka-
tzerik, eta aurrenekoa erasotzaile iza-
nik, bigarrenari irabazteko moduan
dagoela... **teorian**.

Bai baitakigu botere ekonomiko
handi horiei, herri batek baino gehia-
gok hanka egin diela iadanik. Nahiz
eta batzuetan milaka sendagile erre-
presioaren zerbitzari egon, nahiz eta
bestetan katarro bat sendatzeko ere
sendagilerik ez izan.

Beharbada, ez dakit zer parasitoz
baliatuta, tonto egingo gaituzte, noiz-
pait. Baina, oraingoz, erdi sano gabil-
tzen bitartean, kasu txakur-zorriei
eta aurrera!

Pablo SASTRE

ANDALUCIA ZIFRATAN

Andalucian PSOEkoek irabazi dituzte hauteskundeak eta orain ikusiko dugu nolakoa den «alternativa de Gobierno» hori. Dena hola Andaluciari buruz bi testu ekarri dizkizuegu. Hau da lehendabizikoa, «Intervi»tik jasoa:

«Andalucía tiene 29.300 pesetas menos de renta per cápita que la media española, 59.000 menos que la provincia de Barcelona y 62.000 menos que la de Madrid. En Andalucía, el 15,3 por 100 de la población mayor de diez años no sabe leer ni escribir. Según datos de 1975, el 58 por 100 de los andaluces no tienen baño en casa. Por otro lado, en el terreno laboral, en Andalucía se pierden 150.000 puestos de trabajo al año y hay en total 400.000 parados. Los emigrantes a lo largo de las últimas décadas han alcanzado la cifra de 2.200.000.

BETI DIRUA TARTEAN

Baina badirudi batzuei dirua sobratzen zaiela. Horrela pasatzen zaie Andaluziako enpresariei. «El Pápus»tik jasoa:

«Es evidente que la CEOE y la CEA (Confederación Empresarial Andaluza) piensan sacar tajada de una presunta victoria de la derecha, es decir, de UCD, AP o PSA, porque en caso contrario no es pensable que decidieran invertir 117 millones oficiales, que los expertos valoran en realidad en unos 400 millones, en conseguir que la gente no vote ni

PSOE ni PCA ni otras fuerzas de izquierda. De todos es sabido que los patronos nunca invierten a agua de borrajas, es de suponer por tanto que la CEA y la CEOE esperan sacar buenos réditos de los millones invertidos en la campaña andaluza. (...)

De todas formas algo tiene de bueno todo este despliegue: mostrar en qué tipo de régimen estamos: una timocracia, es decir el gobierno de los ricos. Sólo con dinero y más dinero se pueden ganar las elecciones, lo que equivale a decir que la presunta igualdad ante las urnas es una pura entelequia que se difumina ante el poder de las cuentas corrientes».

Egia da, egia da, nik ikusi dut eta, egia da, egia da...

ZENTRAL BATEN ARRAZOINAK

«Punto y Hora» tik hartu dugu Lemoizen aurkako batzordeekin elkarritzeta baten zati bat. Gauza jakina zela esango diguzue, baina beti garbi eduki behar dugu zertarako den Lemoizen eraikitako zentrala:

«P. y H.: ¿Qué significa Lemóniz para vosotros?

CCAA: Dejando al margen todo lo que hemos venido denunciando constantemente sobre la ilegalidad de Lemóniz, sobre lo que significa la energía nuclear, etc., creemos que Lemóniz, tiene una importancia capital para el capitalismo y para el pueblo vasco. Para el capitalismo es evidente que Lemóniz enmarca dentro del Plan Energético Nacional, en sus planes de reconversión industrial, etc., y

para el pueblo vasco, Lemóniz significa su futuro como pueblo, como proyecto político.

Además de esto, Lemóniz es una pieza fundamental para atenuar al pueblo vasco, para intentar derrotar el movimiento popular; y, desde el punto de vista de las contradicciones que podríamos ver dentro del poder, para que el PNV se embarque con la UCD y para que en definitiva se divida el pueblo».

Ba horixe: Lemoiz, BOUM!!

TELEBISTAREN IMPARTZIALITASUNA

Españako telebistak gobernuaren aldeko berriak oso ondo ematen ditu eta besteak, berriz, manipulatu. Begira ezazue nola egiten duten. Berri hau «Intervi»n irakurri dugu:

«Desde la interrupción de un «Avance informativo» entre «Informe semanal» y la película del sábado (19-XII-81) para ofrecer 6 minutos de la visita de Calvo Sotelo a Túnez, hasta el silencio en torno a la noticia de que un capitán de paisano y con pistola, al mando de una unidad de la Policía Militar había cargado (29-XII-81) en la Coruña contra una manifestación Anti Otan autorizada, pasando por la referencia tachada por la propia dirección, a la posible dimisión del ministro de educación si el grupo centrista boicoteaba la LAU (18-XI-81) y publicada en YA de Madrid. Sin ir tan lejos en el tiempo se puede añadir que TVE no dio por su primera cadena la muerte de un joven en Trebujena abatido por disparos de la Guardia Civil.

HOBETO GAUDE LOTSAGABEZ
LEHEN ERE!

-lotsa ematen dizula?
-hitzeginez askatuko zara.

herriko plaza

JOKABIDE ESTETIKOA

Oraingo honetan estetikari buruz gogoeta batzu egitera natorkizue. Badakigu estetika munduaren koordinadak ez direla hain argiak. Mugak ipintzen saiaturiko bagina, honen mami murriztea besterik ez genuke lortuko. Eta ez litzaidake batere gustatuko generalizazioetan erortzea azalean gelditzea izango litzetkeelako.

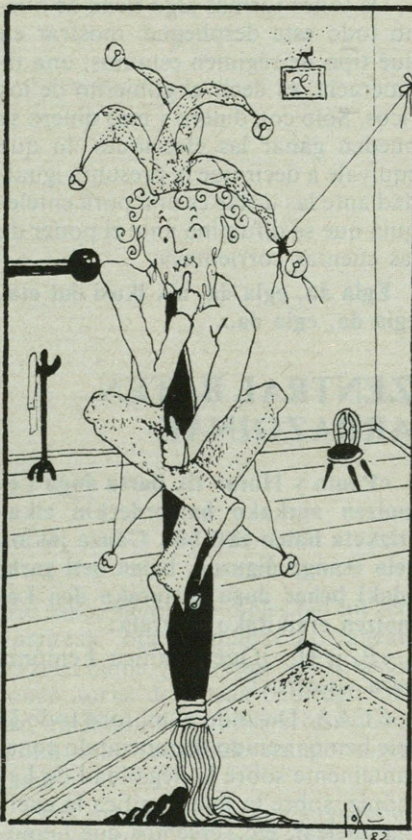
Hauxe soilik azpimarratuko nuke, hots, gaur egungo artegintzan beste disziplina askok beren eragina eta konfluentzia daukatela. Hauek antropologia, filosofia, linguistika, soziologia, eta abar lirateke. Ikus dezakegunez artea gaur oso intelektualizatuturik dago. Topikoa da edozein erakusketatan edo kalean holakoak entzutea:

«Zer esan nahi ote du? Nik «astraktoa» ez dut ulertzen eta». Hone-lakoak parra-parra entzuten dira, zein eskema sinplistik dauden «jende normalen» artean adierazten digutelarik. Bainan ez naiz hasiko dibagatzan ea artea elitista den, edo arteak herrikoia izan behar duen, eta abar.

Etikara joko bagenu konturatuko ginatke berau dugula garrantzitsuenetarikoa bat. Azken batean artistaren pertsona eta haren munduarekiko eta bizitzarekiko jokaera da gehien interesatzen zaiguna. Hor dago gakoa. Era honetan Oteizak zabaldu zuen bidera abiatzen gara. Estetikak bizitzaren ikuspegi berri bat lortzen duen neurrian balio du. Horrexegatik arte lanak bizitzan desenbokatuta behar du. Hau izango da koerentziaz jokatzeko norbere buruarekin. Bestea kontsumoko merkatuan sartzea litzateke: oferta eta demanda beste edozein produkto bezala eta horrek dakarren ideologian erortzea.

Beste arazo bat artistaren subsistentzia litzateke.

Hemengo artistak, giza-egoerarekin konprometituta daudenek, objektu artistikoa bigarren mailan uzten dute. Ez dut ukatzen beren balioa, beharrezkoa baita kontzeptu guztien objetualizazioa. Beharrezkoa eta funtsezkoa delako kontzeptuak materializatzea, bisualizatzea nola edo hala. Bainan neurri horretan ez bada guri ez zaigu interesatzen. Hau da inbesti-

gazio estetiko jarraitzeko era bakarra. Honekin esan nahi dut, askotan lan inbestigatiboa egin ondoren, obrak diapositiben bitartez artzilatzea aski dela.

Hau argi edukita artistaren zeregin munduko antzerki honetan beti sistemaren baloreak kuestionatzen ihardutea izango litzateke. Sistemari asimilatzeak astirik eman gabe nahiz eta hor erortzeko arriskua egon; hau ez litzateke lehenengo aldiz gertatuko.

Beti egon da artisten inguruan zer-bait arraroa, askotan mitifikatu egin da, beste askotan txoriburu edo bufoitzat bota dute. Eta gehienetan ez zaio ulertu. Arrazoiak bilatuz gero ikusiko genuke gizarte honek mamitu ez dituen gaitasun batzu landu dituela. Sistema alienante honi interesatzen ez zaizkionak. Hau argi dago. Bere sentsibilitatearen heziketak egin du bizitzaren larriko bibrazioak, bizitzaren sakoneko bihotzaren tau-padak garbiago entzutea, eta sistemak daukan hatsa sudur finagoarekin usaitzea.

Koldo ETXEBARRIA

MENDIAN ZE HAR

Eguzkia esnatu da, eta berarekin gure «LABOZARRUNDA» basoko laguntxoak. Basoak, argia ematen duela dirudi. Atzo euria egin zuen eta gaur oso argitsua dago. Txoritxoak hasi dira beren kolorez hornituriko egoak zabaltzen. Otoak bere aho ikaragarria zabaldu eta «ahumm» eginaz begiak ireki ditu eta bere bueltatxoa ematera doa, basoa bakean dagoela egiztatu nahian edo. Konejuak lurrazpiko etxetxotik atera dira eta auzoko etxetxoetatik beren lehen-gusu erbiak esnatzeri doaz, beraiekin jolasteko. Gainontzeko piztiak ere esnatu dira eta bata besteari egunonak ematen ari dira. Baso honetan, piztiak lan bereziak dituzte. Ontzak, oso jakintsuak direnez, kontseilua osatzen dute. Otoak, defendatzailerak. Txoriak, untxiak eta erbiak kar-

teroarena egiten dute, berriak besteei eramanez.

Arratsaldea iritsi da eta eguneroko batzarrera doaz, naiz batzuk hutsegin.

— Ontz jauna, nire anaia falta da —dio untxi txuri batek—

— Eta, non da bada?

— Ez dakit. Eguneroko bere bueltatxoa eman eta hemen izaten da bilera hasterako.

Orduantxe azaldu zen gure untxia, izerdiz blai.

— Han..., gure pago ustelaren alboan mutiko batzuek sua egin dute eta itzali gabe joan dira beren herrira!

— Goazen denok haruntz. Handik oso hurbil errekatxo bat badago eta hemengo balde hauetan handik ura

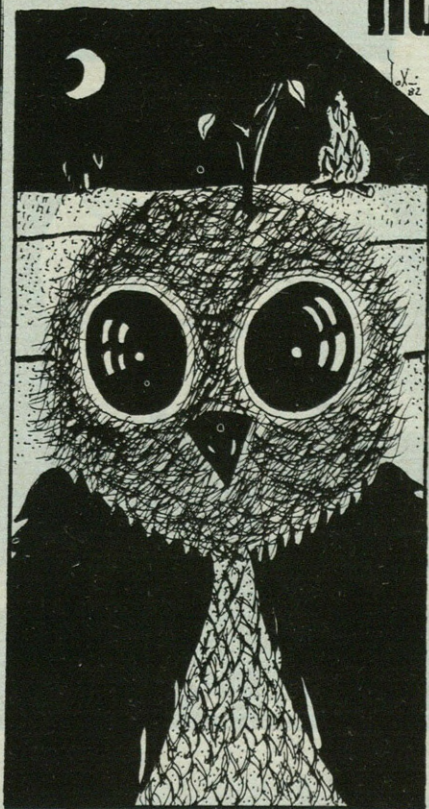
hartuz, itzaltzen saiatuko gara —esan zien ontzak—

Denek baieztatu zuten ideia hori eta korrika pago aldera jo zuten. Iritsi zirenean sua orduantxe abiatzera zihoan pagoan gora. Inguru hartan, bestalde, nahikoa zabalduta zegoen. Korrika batean hileran jarri ziren eta urez betetako baldeak bata besteari pasatzen hasi ziren.

Bi ordu pasa ziren eta sua, pagoa erre eta alboko zuhaitzera zihoan. Txoritxo bat heldu zen orduan.

— Ni, Larrosa naiz, hor inguruan dagoen basoko karteroa. Hemendik pasa nahiz lehenago eta nire basokoei eskatu diet etor daitezela zuei laguntzera.

Arnasketa haundi batzuk boteaz honoko hau esan zion ontzak:

— ... Eskerrik asko; eskerrak bihotz-bihotzez ematen dizkizuegu...

Honela, hainbeste piztiren artean sua itzali ondoren, denek «LABO-ZARRUNDA» basoan afari oparitsu bat egin zuten. Afal hondoren, ontza, hizketaldi bat egiteko asmoz, igo zen zuhaitz batetara eta honela zion:

— Senide maiteok: gure aldameneko jendeen borondatea ikusirik, kordatu egiten naiz, eta guztien izenean eskerrak ematen dizkiet, gure lagun maiteei.

— Bestalde, gaur gertatu dena denontzat ikasgai bat izatea nahi nuke. Pentsa, gure untxia handik pasa izan ez bazen zer gertatuko zen! Non egongo ginatekeen gu garai honetan?

Faborez, senideok, inoiz ez ezazue sua pizturik inon utzi; eta gutxiago basoan! Beti ondo itzalita joan eta inoiz ez, pizturik utzita.

Honek bukatu zuenean, txalo ugaz agurtua izan zen.

ANA IXABEL

ARGIAREN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

ARGIA

k/Virgen del Carmen z/g

Ramonenea behea

T: 283399

Donostia-12

IZEN-DEITURAK

helbidea

HERRIA

PROBINTZIA

**KONTU HONETATIK KOBRA EZAZUE NIRE
HARPIDE-SARIA**

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

ZENBAKIA

Sinadura:

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

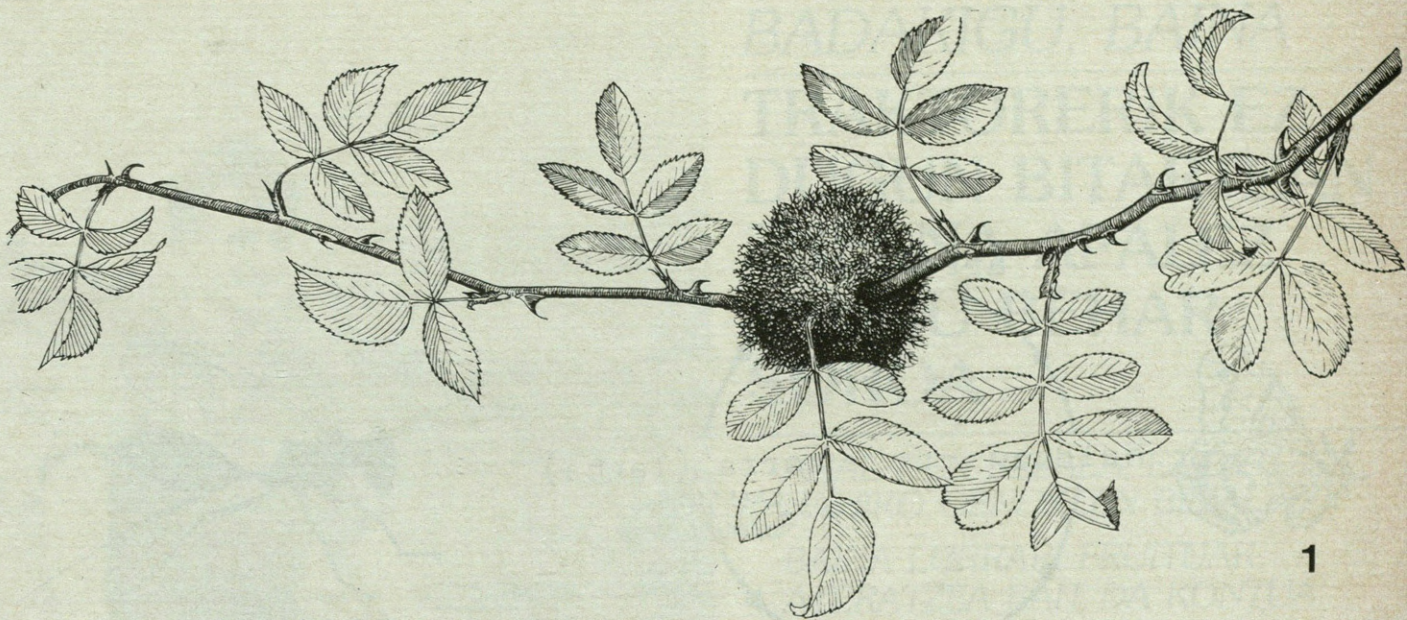
271050 eta 270447

AUZMENDI

JAZTEKO MILA AUKERA, BAINA AUZMENDI
BAKARRA DUGU.

SASTRE VERGARÁ, 1 DONOSTIAKO ESTILOA

1

KUKU SAGARRAK

(1. irudia) Nork ez daki zer den sagarra? Kuku-sagarra, ordeā, ez da jateko sagarra. Nik ez dakit zergatik duen kukuaren erreferentzia. Euskaraz animalia izenak askotan erabili izan dira landareak izendatzeko eta basatiak direla adierazteko: azerimahatsa, otso lizarra, otsalahar, otsobaba, asta menda, asto-perrexila, apo-pärrexila, ahuntzadarra, eta abar... «kukuarekin» ere gin dira: kukuprakak, kukubelarra, kukuporru,...

Kuku-sagarrak intsektukume, edo intsektu gazteen atxeak dira, ez dira fruituak. Hegaztiekin konparatuz **intsektu habia biziak** dirala esan daiteke. Hiru hitzok agertzen saiatuko naiz:

KUKU-SAGARRAK INTSEKKU-HABIAK DIRA

Har dezagun labana eta erditik ebaki arkakaratzean ikusten dugun buru iletsu hori. (2. irudia) Ez da gorputz mazizoa, gelaunez betetakoa baizik, eta berauetan har zuriak agertuko zaizkigu, udaren hasieran txikiak, udazkenean haundiagoak eta hutsak udaberrian; har hauek intsektu larbak dira. Dakizuenetz intsektu gehienak metamorfosis jasaten dute, horregatik intsektu helduak eta «umeak» ez dira antzezkoak izaten, ardia eta arkumea diren moduan. Adibidez, zein antz du tximeleta batek har batekin? (3. irudia)

Kasu honetan arkakaratsektako kuku-sagar hauetatik lau milimetro-tako liztortxoak sortuko da. (4. irudia) Kuku-sagar horretara nork sartu duen galdetuko bagenio har horietako bati, «amak» erantzungo liguke. Udaberrian Cynip izeneko liztortxo emeak arkakaratsera jotzen du bere arraultze ernalduak erruteko. Sabelean, emeak bakarrik noski, duen obiskapto izeneko luzakin batez sartzen ditu arraultzeak azalpean.

HABIA BIZIAK DIRA KUKU-SAGARRAK

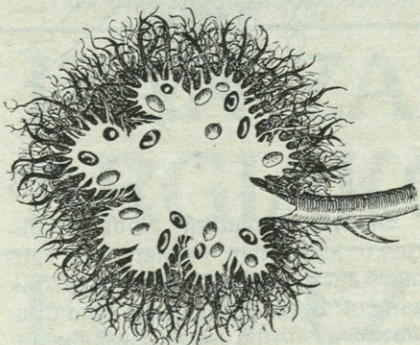
Hegaztiek habietan erruten dute eta horretarako habia egiten ikusten ditugu, jo eta ke udaberria datorrenean. Kuku-sagarrari begira bagaude

hazten ikusiko dugu, baina ez dugu inor ikusiko habia egiten.

Habia landareak berak egiten dio, liztortxoak informatikari baten antzera ordenak ematen dizkio eta joan egiten da, landareak ordenadoreak bezala itsu-itsu obedituko dion esperantza osoz.

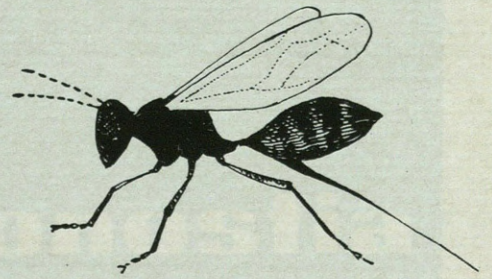
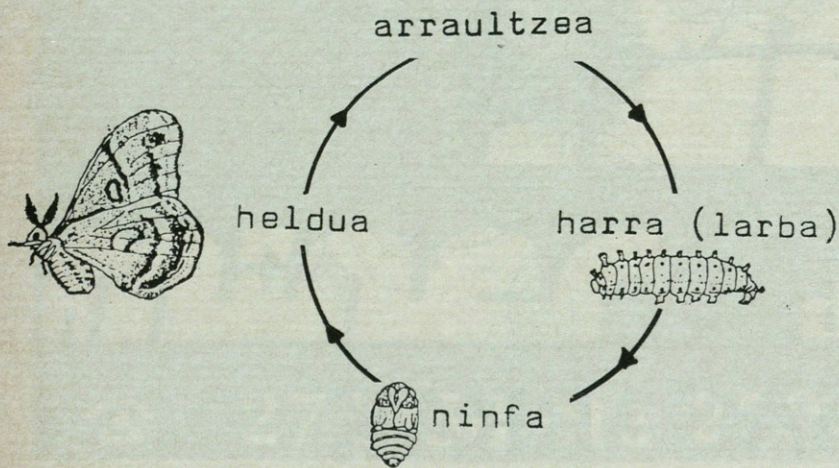
Izan ere, liztortxo honek arraultzeekin batera likido misterio tsu bat ere sartzen dio eta landareak une hartan tumore bat ematen du, bertan biltzen dituelarik arraultzeak.

Arraultze horietatik harrak aterako dira eta berehala jaten hasiko inguruan dutena janez. Harrak zenbat eta handiago egiten den kuku-sagarra ere orduan eta handiago egingo da behar duten hainbat janari ematea-

2

3

4

ren.

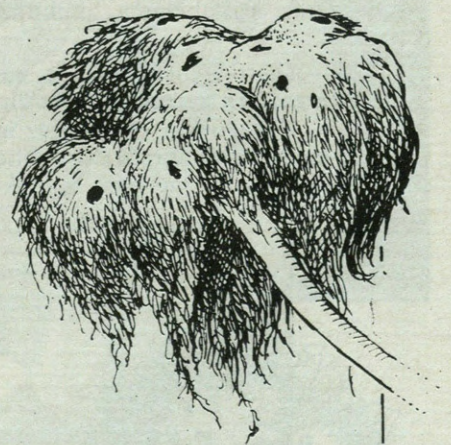
Jan-da-jan arituko dira harrak landarearen kontura ahalik eta nagua hurbildu arte. Orduan ninfa bihurtuko dira eta biziera sor edo lozorroan geratuko negua igaro arte. Denbora honetan ez dute ezer jaten eta kuku-sagarra ihartu egiten da (5. irudia). Negua bukatzen denean ninfa-kusku utzi eta lizkor hegalduna agertzen da; honek zulatu egingo du kuku-sagarren azala eta bere espeziekideen bila joango da. Emea bada eta sabele-

ko arraultzeak ernalduak dituenen adar batetara hurbilduko eta han errun, zikloari hasiera emanez.

«Bizkorra gure liztorra» pentsatuko dugu, agian, baina ez gutxiago landarea ere; ustegabeen heldu zaion maizterrari apartamendu berezia eraiki bait dio eta «gaisotasuna» bere gorputzetik alden horrela.

Kuku-sagarra ez dira arkakarats edo, larrosa-landareetan bakarrik izaten, gure artean haritzetan, ametzetan eta bagoetan behintzat maiz aurkitzen dira.

M. AIZPURUA

5

Okerrak zuzentzen: Mihurari buruzko artikuluan «zuhar» eta «zumarr» agertzen ziren eta kontrajarriak gainera. Barka. Biak gauza bera dira, lehenengo forma izanik Euskaltzaindiak onartua. Mihura ez da zuhaitz honen gainean izaten.

LANABES KAXKARRA DUGULA?

BADAKIGU, BAINA
**TRAKTORERIK EZ
DUGUN BITARTEAN
TRESNA APALEZ
LANDU BEHAR
SOROA**

*AHAL DEN BEZALA, EZ BETI
NAHIKO GENUKEEN BEZALA
BAINA LURRARI FRUITUAK
ATERATZEA BAIT DA KONTUA
ETA EZ LANEAN ARI DENARI
BEGIRA BERRIKETAN ARITZEA
DENON ARTEAN GOLDATU
BEHAR DUGU GURE SOROA
GUZTION LANAZ ZABALDUKO
DITUGU EUSKAL
KULTURAREN MUGA ESTUAK*

**ARGIA: EUSKALDUN
AURRERAZALEOK
INDARTU ETA
HOBETU
BEHAR
DUGUN
TRESNA BE-
HARREZKOA**

**IZAN ZAITEZ ZU ERE
ARGIAKO HARPIDEDUN**

**EGIN EZAZU ARGIAKO
HARPIDEDUN BERRI BAT**

HAURTZAINDEGIAK, EZ APARKALEKUAK!

Garai bateko ezkonberri eta arrimatu berrien eskakizun. Emakume progre eta modernoaren lanera joatea. Haur berriei eman beharreko mundu berri hura. Psikologia, Pedagogia, haurraren heziketari buruzko ideia berri, asmo on eta amets teorikoak.

Hautzaindegien Boom-a.

Gaur krisisa iritsi garaiez guztiak aldeginak. Estatuari ez bide zaio pertsonak heztea. Instituzioentzat pisu handitxokoak omen, garestiak noski. Parora doan edonork lehenik egiten duena haurra etxeratzea litzateke, pribatu izatearen ondorioak... Azken finean merkeago ateratzen omen da neskamea etxean izatea.

HISTORIA APUR BAT

Orain beteko dira hamarren bat urte, haurtzaindegiak guztien ahotan jartzen hasi zirela. Lan ugari xamarra zen orduan, inoiz baino emakume gehio hasi zitzaigun lantegi, denda eta

bulegotara lanera joaten. Etxetik goizean goiz atera eta auskalo noiz itzuliko. Nonbaiten utzi behar ziren haurrak. Aiton amonen kontua izaten genuen batzutan, neskameren bat etxeratzearena bestetan... haurraren-

gan gehiegi pentsatu gabeko aterabidea gehienetan.

Bainan behar praktiko horrekin batera beste erabateko-beharrak edo sortzen hasten dira: emakumearen mogimendua dela, haurren heziketari buruzko ideia berriak direla... Guztiak hasten dira haurtzaindegien beharrezkotasuna ikusten. Jendea kontzientziatzen da, haurtzaindegiak ere errebindikatzen dira, jaialdiak eta antolatzen dira hauen alde...

«Lehen ere izateagatik ba ziren, izan. Donostian behintzat gerra aurretik ere ba genian zertxobait. Bai, Errepublika garaiko araudiz edo funtzionatzen ziaten. Hauetan ez huen inolako helburu pedagogiko edo antzekorik betetzen, umeak uzteko toki ba-

tzu besterik ez hituen, ama etorri semea utzi eta lanera. Monjak izaten hituen haurtzaindegi hauetan aitzen zirenak. Monjak bere papera betetzen, esango didak, ze helburu eta ze pedagogi klase zuten hauek!»

Honela zioen Donostiako haurtzaindegi batetako irakasle batek.

«Orain dela sei urte Koordinakundea sortu huen (Gipuzkoaz ari da). Herri industrializatu gehienetan hasi hituen haurtzaindegiak sortzen. Oreteta, Lezo, Eibar, Arrasate, Zarautz,... 30 tik gora izateraino gauregun. Herri inizatibaz sortu ziren gehien bat. Zenbait tokitan, Donostian esatebaterako, Udaletxeak parte hartu izan dik, eta sortu dizkik».

Lantegitan eta ez zituzten beraien langileentzat haurtzaindegiak egiten, eta berak zekielarik ezetz. Bueno, kasu bat ezagutzen omen zuen, Donostiako Erresistentziarena. Hor ba omen da bertako langileen semeentzako haurtzaindegia. Beste zenbait lantegitan eta komenioen arabera izaten omen dira umeak haurtzaindegitaro bidaltzeko diru laguntzak.

ZE HAUR?, ZE GURASO?, ZE HAURTZAINDEGI?

Haurtzaindegitako haurrak jaioztetik hiru urtetarainokoak izaten dira. Egia esan umea egin eta handik hiru hilabetetara onartzen da haurra, ez lehenago, kaltegarria izanen bait litzaioke hala balitz. Amak erditze ondorengo hiru hilabetetako baja bukatu, eta berriz ere lanera joan beharrean izanik haurra haurtzaindegira eramaten du. Hiru kurtso edo hiru maila pasako ditu umeak haurtzaindegitik irten baino lehen.

«Lehen lau kurtso hituen bainan nola ikastolatan hiru urteko haurrak hartzen hasi ziren, eskolaurrekoan edo, haurtzaindegien plangintza hiru mailatan egokitu genuen. Lehenengo mailan jaioberritatik urtebeteartekoak zeudek, gehixiagokoak ere izaten dituk, badakik, eskolan bezala hemen ete otsailekoa eta irailekoa maila berberan zebiltzatek. Bigarren mailan bi urte artekoak eta hirugarrenean berriz hiru arterainokoak».

Gai honetan jantziak daudenak diotenez lehenengo mailan irakasle bat behar da bost haur zaintzeko. (UNESKOko O.M.S. entzat 4 omen). Bigarren kurtsoan zazpi edo zortzi umerentzat irakasle bat. Hirugarren mailan hamar hamabi izan ditek irakasle batentzako zenbakirik

onena. Baitare honako hauen ustetan haur bakoitzak zortzi metro kuadraturko espazioa behar du ondo ibiltzeko. Honek ez du esan nahi haur asko dugun toki batetan feriamuestrasen antzeko pabeloiren bat ireki behar denik. Gelak hainbat eta txikiago, haur bakoitzak mugitzeko espazio egokia izan ezkerro, hainbat eta ho-beago, hau da, talde txikiak errespetatuz hobe.

«Gure taldeak hamabost haurretakoak izaten dira normalean. Mila arrazoi zeudek horretarako bainan guztien azpian ekonomi kontua, betibezala. Dena den nahiko talde politikak dituk eta lan egin dezakek zenbaki horrekin. Pentsa ezak zenbateraino garestitutako liratekeen gastuak organismo horiek agintzen dituztenak bete ezkerro. Bestela ere nahiko lan diagu aurrera ateratzen. Halaz ere interesgarriena kopuru horiek betetzea litzateke».

Gurasoak gazteak izaten omen dira normalean bere haurrak haurtzaindegitaro bidaltzen dituztenak. Gazteak eta biak lanean ari direnak. Herritatik kapitalera ba omen dago diferentziarik, han kondizio apalagoak omen, hemen berriz profesio liberalak, mediku, maisu-maestra abo-

katu, eta horrelakoak nagusi. Honek adieraz dezake piska bat, lanak behartuaz aparte ideia aurrerazale batzuren inguruko jendea izaten dela bere haurrak haurtzaindegira daramatzana. Esan nahi da, gure amak orain beste anaitxoren bat eduki eta ez luke eramango, garbi ezta?

ONAK, BAINAN BERE TAIMAINAN

Hasieran esan dugun bezala haurtzaindegien helburuetako bat, nagusia hain zuzen, haurren heziketa da. Heziketa guztiak beti bere helburuak ere izaten ditu. Begira zer dioen irakasle honek:

«Heziketaren barnean bilakatzen duguna haurraren sozializazioa da alde batetik, hau da, haurra ohitu dadila beste haurrekin bizitzen, inguruan lagunak izaten, aldamenekoak nola koak diren ikusten eta horren arabera une bakoitzean nola jokatu behar duen ikasten. Bestalde autonomia eman nahi diogu haurrari, seguritatea bai, afektoa eta kariñoa ere bai... bainan haurrak libertatea izan dezala. Pinturrekin eta zikintzen dela,... zikindu dadila, pisa eta kaka gainean egiten dituela, egin ditzala, guk ez diogu horretan ezertara behartuko. Halaz ere beti

dago gorde beharreko neurri bat, ez diogu leihotik saltatzen utziko konparazio batetan, ez eta min edo kalte egin diezaiokeen edozein gauzatan aritzen utzi».

Helburu horiek lortzeko kurtsoko programaketa egiten da haurtzaindegietan. Aurreneko kurtsoan psikomotrizitatea da gehienbat lantzen dutena, haurrei pardelak eta aldatzera-koan, besotan hartzen direnetako mugimenduz, gimnasia berezien bidez e.a. Garai horretan oso komenigarria da haurrei asko hitzegitea eta gauzak askotan errepikatzea. Musika eta erritmoa ere lantzen hasten dira. Bigarren kurtsoan aurrekoa gehitzen da, eta gainera abesti, eskulan, jolas partizipatibo-ez konpetitiboekin hasten dira. Hirugarrenean IKUSIMAKUSIrekin hasten dira, nahiz eta hauek teoriarik helduagokoentzat izan. Espazioa lantzen da, imaginazioa marrazkien bidez, hizkuntza ipuin eta txontxongiloekin...

«Badirudi oso gauza polita eta onak direla, baina bere tamainan. Haur batek ez lituzke bost ordu bainan gehio pasa behar, haurtzaindegi batetan. Bere gurasoak ere behar ditu. Eta gaur egun lan orduak dauden bezala goizeko zazpiterditan ekarri haurra

eta arratsaldeko seirak arte hemen uzten ditek. Ordu gehiegi dituk gurasotatik aparte eukitzeko hauetako ume txiki bat. Haur batek 24 ordutatik 12 lo egiten badizkik eta zazpi edo zortzi gurekin pasa, ea zer gelditzen zaien bere gurasoei!»

PLASTILINA PELOTA BATEN ANTZEKOAK DIRA HAURRAK

Hiru muturreko sokarekin topatzen gara gai honetan: haurrak, gurasoak eta irakasleak. Haurrarentzat helduen mundua bat da eta bere laguntxoena beste bat. Helduen munduan, hau da irakasle eta gurasoak, hauen artean kontradizioak ba daude harrak ez du ezer konprenitzen eta galdu egiten da. Autoritate kontuak, irakasleak egiten uzten diola eta gurasoek ez, esfinterren kontroletan esatebaterako, edo zeinbat jokutan... Afektibitate kontuak...

Gauza jakina da gaur egun, psikologo eta pedagogo guztiek hala diote behintzat lehen hiru urtetan eraikitzen dela gerora pertsonak izango duen nortasuna maila handi batetan. Oinarri oinarrikoa da garai honetan haurrekin egiten dena, plastilinazko pelota bat bezalakoa da haurra».

Haurtzaindegien kontrako iritziak ere ez dira gaur goizekoak, —amaren ondoan egon behar du haurrak! Hamaka aldiz entzun bide ditugu horrelakoak.

«Ez du inolako funtsik uste horrek. Amaren gonapetan dagoen haurrak ez ditu bere adinekoak, bere ingurukoak ezagutzen. Haurtzaindegian beste haurrekin harremanetan dabil hasera haseratik, bere saltsan mugitzen ikasten du. Ematen duten beste arrazoia, atentzioarena alegia, ez da ez arrazoi ez ezer, ze ama etxeko lanak egiten jarduten da, konprak egitera ez doanean behintzat, eta ez bere semetxoari begira. Haurtzaindegian berriz denbora guztian zegok pertsonaren bat haurraren gainean, atentzio guztia berarentzat duk».

GAUR EGUN MERKEAGO ATERATZEN DA NESKAME BAT

Dena den azken bolara honetan haurtzaindegien aurkako korrante bat nahiko entzuna izan da Europa erdian, lehen bi urtetan komenigarria dela haurra amaren ondoan egotea, hala diote; horretarako lanetik liberrazten dituzte amak...

«Moda berri hau ekonomi krisiarekin batera etorri duk. Noski, haurtzaindegi bat oso zerbitzu defizitarioa duk, estatuak, guk bizi dugun estatu mota honek, ez du inolako interesik pertsona 'sanoak' egiteko, ez zaio baxterea axola nolakoa izan ditekkeen hobea goa bizi behar dutenen bizitza. Orduan ez du ezer subentzionatzen».

Egun haurtzaindegi batetan haur bat hilabetez izatea 25.000ko gastua da, gurasoek 6000-10000 ordaintzen dute, kuota ezberdinez udaletxekotan...

«Garbi zegok, merkeago ateratzen duk manodeobra dagoen prezioan neskame bat hartu eta etxean sartzea, neskameak garbiketak, bazkariak eta denak egingo dizkik gainera».

Ba omen dira arlo honetan ere negozioa egin nahi dutenak, toki guztitan izaten diren bezalaxe hemen ere bai. Ba omen dira garaje moduko haurrak uzteko lekuak, orduka eta ordaintzen direnak, gurasoak zinera doazela, edo lanera edo korteinglese- ra eta han aparkatzen dizkitek haurrak, kotxeak bait dira. Holako eta bestelako mila kontu geratu zaizkigu bota nahiean bainan betikoa, adio!

Joxe MOLLARRI

HERRIAK KORRIKA EGIN ZUEN

Jakin eta Uzei-koekin ARGIAkoak ere han ginen. Milaka euskaldun zapalduen artean. Urte osoa KORRIKA ari garenok, egun berezi horretan ere, saltsaren erdian.

Askok ginen bainan ez denak. Han ez zenbaitek adierazia du zergatik. Beste batzuek oraindik zer esango duten zai gaude. Herriak bere nahia garbi utzi zuen.

KORRIKA segi behar ote dugu? Gu prest. Helburuak urruti ikusten bait ditugu. Prest al daude gure agintariak.

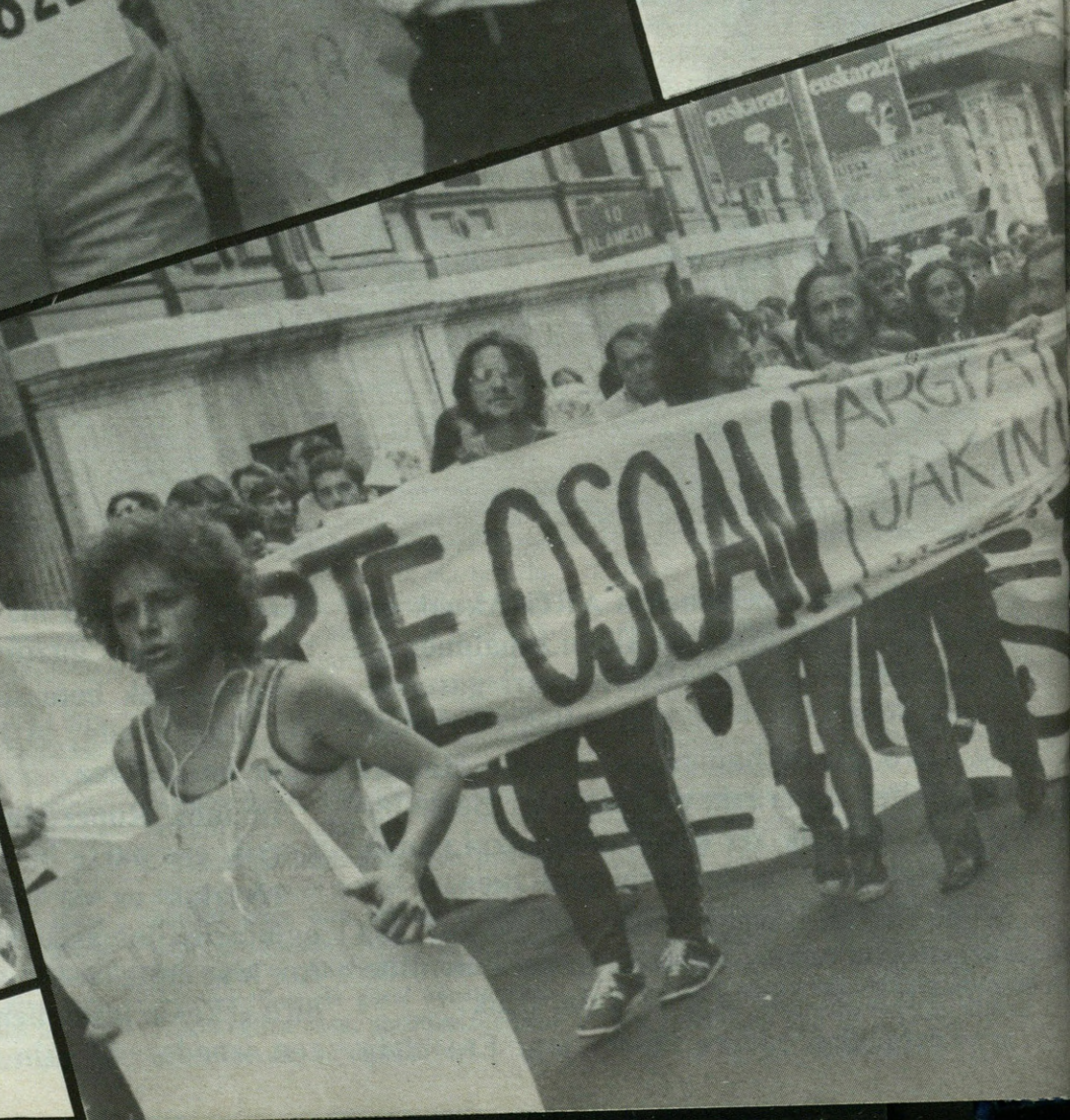
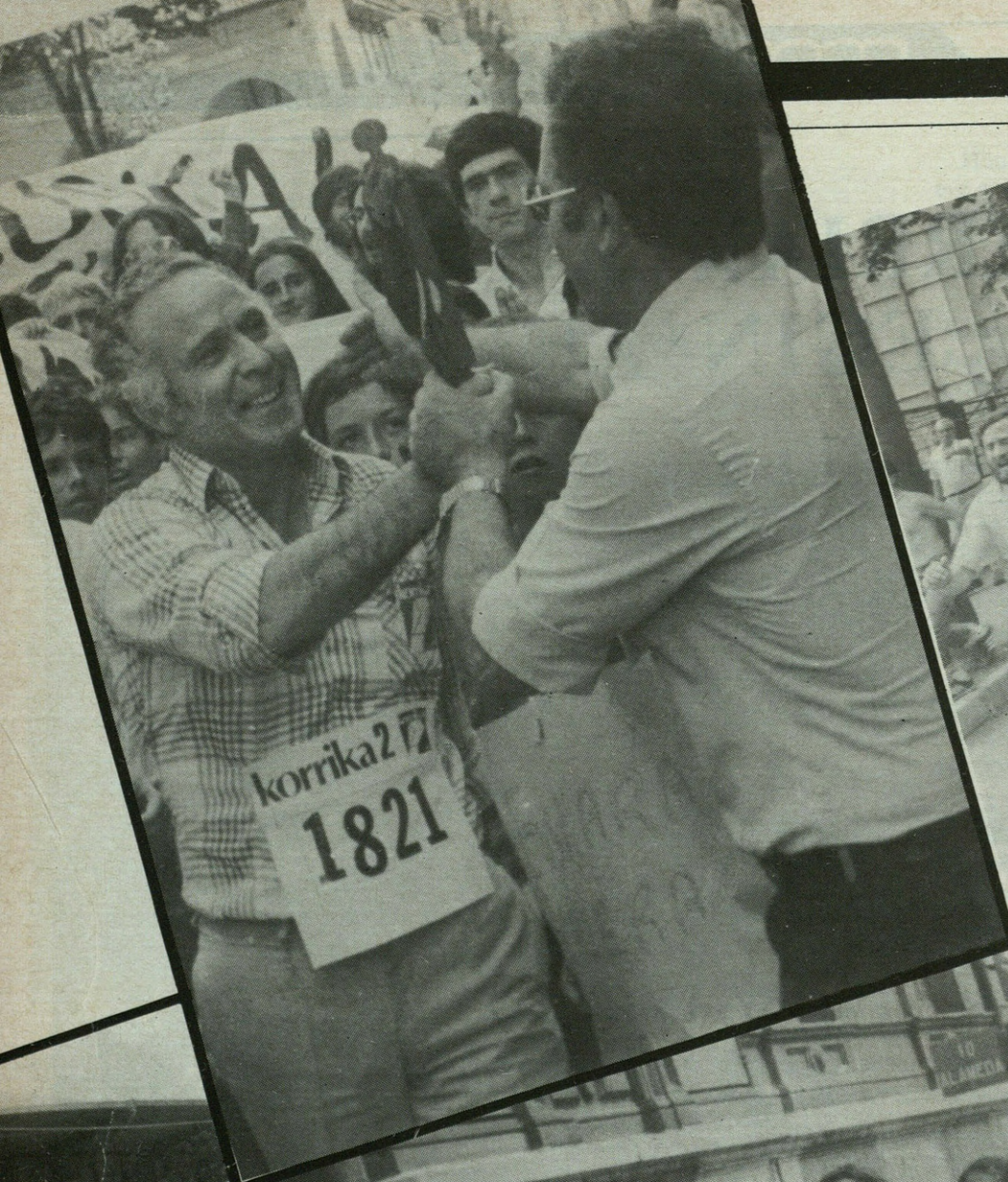
Festa giro ederra Donostian. Eta ideia

bera buru guztietan: non da Eusko Jaurlaritzaren dirua, guztiok ordaintzen duguna?

Helburuak bete ziren: euskararen aldeko propaganda, A.E.K. bultzatzea, diru apur bat biltzea.

Imanol, Ruper, Iñaki Eizmendi eta Os-korrik ere parte hartu zuten.

Herriak ez du agujetarik... ez eta ere agintariekin lotsarik. Euskal Herrian euskaraz hitz egiteko dirua ordaindu behar, eta diru eskasia jasán behar. Flandriatik etorri zen senadoreak ezin zuen sinetsi.

—Rafael Castellanoaren konpainia atseginean—

«BETI AUTOMARJINATURIK BIZI IZAN NAIZ»

«Egun bakarrez joan nintzen unibertsitatera eta erabat aspertu nintzen»

Inperioaren kapitalean jaioa, duela hamahiru urte etorri zen Deban bizitzera. Gaur egun ikaragarri ezaguna da idazle hau, egunoro «Egin»en idazten duen kolumnarengatik batez ere.

Azken bolada honetan, elkarrizketa dexente ere egin ditu, eta hori dela eta, egun guztian argazki-makina eta magnetofonia bizkar gainean eraman ohi du uneoro. Oraingoan, aldiz, geu izan gara magnetofonia eta kamera hartu dugunok. Entrebistadorea entrebistatua.

ARGIA.- Madrildarra omen zara ja-torritz...

RAFAEL CASTELLANO.- Bai, Madrilen jaio nintzen gerra bukatu bezain laster, eta eskola frantsesera bidali ninduten gurasoek. Izan ere, eskola frantsesa zen orduko eskola laiko bakarra, eta horregatik.. Han bukatu nuen nire batxilleratoa, eta ez dakit zer ikasi nuen baina idazten behintzat nahiko ona nintzen.

**«URBETE PASA NUEN
ILEA GORRIZ TINTATU-
RIK»**

ARGIA.- Zure lehen ofizioa antzerkilaria izan omen zen, ezta? Nola bururatu zitzaizun horrelakorik?

R.C.- Bai, ni egun bakarrez joan nintzen unibertsitatera, entzule bezala ekonomikak ikastera. Eta egun bakar horretan erabat aspertu nintzen. Hori.

horrela, kalearen bestaldean kontserbatorioa zegoen, eta arte dramatikoe-tako eskola ere. Eta orduan, aldatu egin nuen ekonomiketarik arte dramatikoa ikastera. Han ere berandu zen eta entzule gisa sartu nintzen.

ARGIA.- Nola hasi zinen lanean antzerki munduan?

R.C.- Ikastetxe hartan hiru urte pasa ondoren, «Teatro Reina Victoria»n hasi nintzen profesional bezala

lan egiten. «La vida con papá» izeneko obrarekin. Obra hartan, ile gorriarekin atera behar nuen, eta urtebete pasa nuen ilea gorritz tintaturik. Kalea irtetzeko, jakina, kristoren txapela jartzen nuen.

ARGIA.- Zenbat denbora pasa zenuen antzerki lanetan?

R.C. Lehenengo obra horrekin urtebete egin nuen, eta gero beste batean ere ibili nintzen. Honetan ile gorria ez, baina bai errubioa. Eta honekin ere Bartzelonara eta, joan ginen. Baita Donostiara ere, Antzoki Zaharrean.

«LAN INTELEKTUALA INOIZ EZ DA ONDO PAGATZEN»

ARGIA.- Idazteko ohitura edo zaletasuna noiz hasi zinen lantzen?

R.C.- Idazten? Urte haietan ere. Gure aitak ipuinak idazten zituen «La Codorniz»erako, eta egun batean esan zidan: «Zergatik ez dituzu zeuk egiten». Eta orduan hasi nintzen asteoro asteoro nire ipuinak idazten, misterio, terror edo antzekoak, bada-kizu, nobela gotikoa, banpiroak eta horrela... horrela hasi nintzen idazten.

ARGIA.- Eta antzerkia utzi al zenuen ordurako?

R.C.- Ez, ez, idazten hasi nintzeanean biak batera egiten nituen. Gero, bai, antzerkia utzi egin nuen, denbora gehiegi sartzen nuelako. Egunean bi emankizun, arratsaldean eta gauean, eta eguneko hamar duro besterik ez. Gehiegi zen.

ARGIA.- «La Codorniz»en antzerkian baino hobeto pagatzen al zizuten?

R.C.- Ez, ez, gaizki, dena gaizki. Lan intelektuala inoiz ez da ondo pagatzen, inoiz ez. Gaur egun ere ez. Eta hortik aurrera, nire bizitza bohemia hutsa izan zen. Pisu zaharretan bizi, oso diru gutxi, etabar, etabar. Baina hori toki guztietan kontatut, eta ez du pena merezi horrekin jarraitzea.

«HEMEN MADRILEN BAINO GUSTORADO NENGOEN»

ARGIA.- Nolakoak izan ziren zure lehen kontaktoak Euskal Herriarekin?

R.C.- Beno, ni urteoro etortzen nintzen udan oporrak pasatzera.

«Inguru kulturalak bultzatu ninduen euskara ikastera»

Kuadrila ere banuen hor, Deban. Denak bertakoak, eta batzu euskaldunak. Haiekin ikasi nituen nire lehen hitzak euskaraz, eta nire lehen abestiak. Hurrengo urteetan, politika ere nahasiz joan zen, eta Euskadiko politikaren barruan sartzen hasi nintzen. «Aita, zer egin duzu» eta, kantatzen genuen... Baina halere beraneante bezala etortzen nintzen.

ARGIA.- Noiz eta zergatik erabaki zenuen hona bizitzera etortzea?

R.C.- Duela hamahiru urte. Alde batetik, langabezian gelditu nintzen, lanik gabe, izugarritzko neura pilo batekin, eta lasaitu nahi nuen. Bestaldetik, hemen gustorago nengoen Madrilen baino. Orduan, bakarrik egoten nintzen idazten, eta nire kolaborazioak korreos bidaltzen nituen. Eta horrekin justu-justu bizi. Gero ere, lagunak: hemengo lagunak hangoak baino hobeak nituen.

ARGIA.- Nola sartu zinen hemengo giro literarioan, nola erlazionatu zinen hemengo idazleekin?

R.C.- Ni oso berandu hasi nintzen hemengo idazleekin harremanetan. Duela oso urte gutxi, «Berriak» aste-kariarekin hasi nintzen erlazionatzen, eta horren bidez Luis Haranburu editorea ezagutu nuen. Horrek liburu bat eskatu zidan, eta «Vascos Heréti-

cos» idatzi nuen. Hori publikatu nuen Felix Maraña etorri zitzaidan eta «Kantil» literatur aldizkari-bileretara joan nadin eskatu zidan. Horrela konektatu nuen «Kantil» aldizkariarekin, eta hori izan zen nire lehen kontaktua hemengo idazleekin.

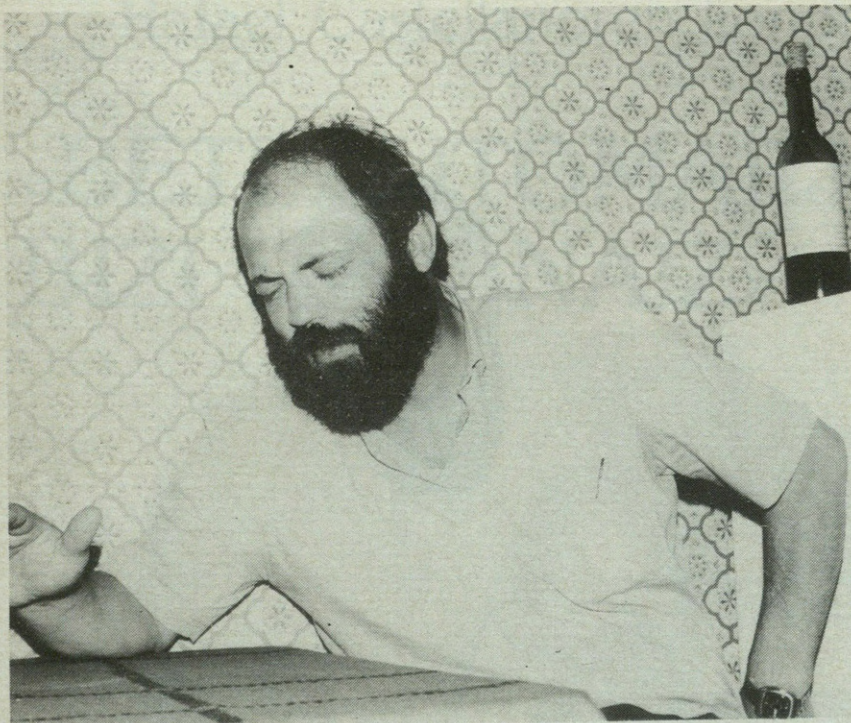
«NI BETI AUTOMARJINATURIK BIZI IZAN NAIZ»

ARGIA.- Eta zer dela eta, ez zinen ordurarte erlazionatu beste idazleekin?

R.C.- Eske ni ordurarte marjinaturik bizi nintzen, automarjinaturik. Ni beti neure borondatez aparte bizi izan naiz, nire herrian, etxean sartuta, eta akabo. Inoiz ez naiz egon hemengo rolloko jendearekin.

ARGIA.- Zergatik automarjinazio hori?

R.C.- Ez dakit. Deba herri bat da, ez da kapitala. Orduan han ez dago girorik. Eta gainera nik ez nuen beharrik sentitzen besteekin erlazionatzeko. Niretzat idaztea kartujoen lanen antzekoa da, etxean sartu bakarrik, eta han lan eta lan. Niri zenakuloak eta horrelako bilerak ez zaizkit gustatzen. Madrilen bai, joaten nintzen kafetegietara, baina ez zenakulo literarioetara, denetik hitzegitzen zen, ez

«Niretzat idaztea kartujoen lanen antzekoa da, etxean sartu bakarrik, eta han lan eta lan».

ziren soilki literarioak.

«EDITOREARENA DA MUNDUKO LAGUNTASUNIK IMPORTANTEENA»

ARGIA.- Eta Bilboko idazleekin edo, erlaziorik ba al duzu?

R.C.- Nik Bilbon editorea daukat, eta horrekin bai, noski. Baina gainerako idazleak ez dut batere ezagutzen. Bilbon editorea ezagutzen ditut, eta horrekin bai, editorearena da munduko laguntasunik inportanteena.

ARGIA.- Orduan, literatur girotik oso aparte zaude, ezta?

R.C.- Ez, mundua literatura bait da, eta ni naiz literatura, eta zuek ere literatura zarete. Dena da literatura. Eta ni munduan baldin banago, literaturaren barnean nago...

ARGIA.- Nahiko abstraktoa gertatzen da hori...

R.C.- Ez da batere abstraktoa. Literatura ez da zirkulu itxi bat. Ezin dira egin zirkulu batzu, eta mugak ipini literatura eta munduaren artean. Ez da logikoa. Literatura dena da.

«MILITANTZIA GUZTIAK BAZTERTU BEHAR DIRA»

ARGIA.- Eta nola erlazionatzen zara kanpoko mundu horrekin?

R.C.- Nire erlazio publikoak egunoroko kolumnaren bidez izaten ditut. Jendeak eskutitzak bidaltzen dizkit, ipuinak, beraiei gertatutako gauzak, etabar. Nik uste dut, gainera, nire irakurlea oso berezia dela. Nire eritziz nire kolumnak irakurtzen dituenak ez da irakurle militantea, baizik eta «Egin»eko sektore demasie-progresista-anarko-akrata-abertzale (baina ez gehiegi), eta nire ustez nire kolumnak azeptazio handia dauka sektore horretan. Konpromezu pertsonal handia daukana, baina ez militantzia. Jende askok ez du «Egin» erosten militantziagatik, konpromezuagatik baizik.

ARGIA.- Badirudi zuretzat militantzia zerbait txarra dela...

R.C. Bai, bai, nire ustez militantzia guztiak baztertu egin behar dira. Bi militantzi moetak daude. Alde batetik, batzuk ez dute ikasi nahi euskaraz idazten edo hitzegiten militantziagatik. Eta horiek asto galantak dira. Hori egiteko izugarritzko astoa behar da izan. Baina bestaldetik ere, militantzia utzi egin behar da euskara ikasteko edo idazteko orduan. Adibidez, literatura egin behar da euskaraz, baina literatura hutsagatik, ez militantziagatik.

«NI NEU NAIZ» DA NIRE PARTIDU POLITIKOA»

ARGIA.- Zergatik hasi zinen euskaratik ikasten?

R.C.- Inguru kulturalak hala bultzatu ninduelako. Nire ingurua euskalduna zen. Orduan astoa izan behar nuen horri uko egiteko. Orduan hartu nituen gramatika txiki batzu, eta etxean bakarrik hasi nintzen euskaratik ikasten.

ARGIA.- «Egin»etik aparte, «La Voz»en eta «El Diario»n ere kolaboratu izan duzu. Diferentziarik nabaritu al duzu?

R.C.- Bai, noski, diferentzia oso handia da. Azken finean, nire «Egin»eko kolumnan nahi dudana jar dezaket, eta inork ez dit ezer esango. Alde horretatik askatasun osoa daukat. Beste egunkarietan, folklorismo hutsean gelditzen bazara ondo, bestela jai duzu. Eta folklorismoaren barnean ere, segun eta zein mugatan.

ARGIA.- Bukatzeko, azkeneko galdera egingo dizugu: lehen zure irakurleen ideologia definitu duzu; zeurea nola definituko zenuke?

R.C.- Beno, ez dakit. Nik uste dut Bakunin edo Kropotkin hilak daudela, beren modeloa asmatu zutela, baina gaur geronek geurea asmatu behar dugula. Garai honetara eta leku honetara egokitutako modeloa egiten asmatu behar dugu. Esan dezagun, halere, nire partidu politikoa «la triple N» dela, hau da, «Ni Neu Naiz».

Josu LANDA
Iñaki URÍA

«TEACH-IN» BAT U.C.L.A.-N

Joan den astean, Maiatzaren 13-an, «Americans for Democratic Action» elkarteak eraturik, bost ordutako «Teach-In» bat izan dugu Unibertsitatean. «El Salvador another Viet-Nam» hitzek beren fruitua ekarri dute nonbait. Eta Armenia-ko ekintzetan oso jende gutxi baze-
goen ere, El Salvador-koan jendea franko ze-
goen. Zenbait mementutan batez ere.

Hitz bakar bat esan behar banu, haxe hauta-
tuko nuke: IKARAGARRIA. Europa osoan ez
da gaur horrelakorik urrundik ere ikusten, ezta
gure herrian ere. Baina... «aquí no pasa nada»
... edo-ta txalo ere bai, zenbaiten aldetik; «ko-
munismoa zapaltzeko» dena baita on eta egoki.
Lotsa ere senditu dut batzutan. Amnesty Inter-
national-en izenean Michael Skadden-ek da-
tuak eta fotoak erakutsi dituenen, esate batera-
ko. Datu berri-berriak, jakina; joan den Apiri-
lean bertan gertatu baitira, berriro, indioen eta
nekazarien masa-hilketak eta «komunisten» de-
sagerketak...

El Salvador-en gudu zibila dago gaur. Izkuta-
tu edo disimulatu ezina. Eta, beti bezala, Arma-
dak eta USA-k ezarritako «Junta» batek agin-
tzen du; joan den Apirilean ospatu ziren hautes-
kundeek (faltsutuak eta bortxatuak izanik ere)
ez baitzuten eman «behar» zen ondorioa.

Hona hemen El Salvador-ko gobernuen ze-
renda:

- 1931 - General M. Hernández Martínez
- 1934 - General Andrés I. Menéndez
- 1935 - General M. Hernández Martínez (bera)
- 1944 - General Andrés I. Menéndez (bera, bis)
- 1945 - General Salvador Castañeda
- 1948 - Consejo Militar
- 1950 - Comandante Oscar Osorio
- 1956 - Coronel José M. Lemus

- 1960 - Junta Militar
- 1961 - Directorio Cívico-Militar
- 1962 - Dr. Rodolfo Cerdón
- 1962 - Coronel Julio Rivera (urte berean, be-
raz)
- 1967 - Coronel Fidel Sánchez
- 1972 - Coronel Arturo Molina
- 1977 - General Carlos H. Romero
- 1979 - Coronel Majano
- 1982 - Banquero Alvaro Magaña (Armadak
inposatua)

Hori da Salvador-tarrek ezagutu duten «de-
mokrakia».

Baina instituzioei bakarrik ez begiratzeko,
zein da egoera ekonomikoa?

El Salvador-en «hamalau familiak» kontrola-
tzen dute herria (lau t'ardi miloi biztanle). Ne-
kazaritzarentzat balio duten lurraldeetan, %60
dago %2-ren eskuetan. Eta Estatu-produzioari
begiratzuz, irabazketa guztien erdia %8-ren pol-
tsikura doa.

Ondorioa hau da: El Salvador-en sei lagunek
osatzen dute familia ertaina. Eta 1975-an, eko-
nomistek kalkulatu zuten, \$ 704 behar zuen
horrelako familia batek bizi ahal izateko (gaur-
ko hamabost mila hogerleko, beraz, gutxi gora-
behera). Hots, estatistikek erakutsi zuten, %80-ek
irabazten zuten hori baino gutxiago. Salvador-tarrak
mixeria gorrian bizi direla esateko, ez da sekulako
irudimenik izan behar. (Burke, 1976).

Gobernuaren erantzuna hau izan da: «Escua-
drones de la Muerte» delakoak; nekazarien ar-
tean «orden» jartzeko.

Oraingo gobernuan lau kristau demokrata
daude, hiru «Conciliación Nacional» eta hiru
ARENA (eskuindar muturrekoak). Eta parla-
mentuan, d'Aubuisson dago buru (Romero

Apezpikuaren hilketa Miami-n antolatu zuena). D'Abuisson hau nolakoa den neurtzeko, xehe-tasun hau: Carter-ek USA-n sartzea debekatu ziola! (Baina orain Reagan-ek debekua altxa du; eta Parlamentu-Buru hautatua izan dela jakitean, hau esan du Enbajadoreak: «Horixe hautu demokratiko gaitza!»).

Ezkerrak ez du parte hartu, jakina, Apirileko hauteskundeetan: denbora galtzea iruditzen zaio. Indar «demokratikoei» irabazi duten ba-koitzean, Armadak bota ditu hankaz gora. 1972-an, esate baterako, 18 **orduz** iraun zuen hautatutako gobernuak. Orain arteko markarik onena Araujo-k egin du 1930-an: zenbait hilabe-tez iraun baitzuen.

Ezkerrak, hitz batez, erreformismoa utzi du erabat; eta «Frente de Liberación Nacional Farabundo Martí» eta «Frente Democrático Re-volucionario» delakoetan elkartu da (adar mili-tarra eta politikoa, ilara horretan).

Kristau demokratek, horrela, «Escuadrón de la Muerte» eta «FLNFM» delakoen ekintza harmatuak kondenatzen ditu berdin; eta joko «demokratikoa» nahi du (nahiz Duarte bera de-serritua egon luzaz, 1972-ko kolpearen ondo-ren).

Orain, esate baterako, bi eskualdetan ari da Junta gogor erasotzen: Morazán-en (2.500 sol-dadu) eta Usulután-en (2.000). Horietarik 1.500-ek USA-n jaso dute gudu «anti-guerrilla» ren hezkuntza.

«Campesino» hitz koloregabe horren atzean, askotan **Mayatar** indioak daude, behin eta be-rriz idatzi izan dudana bezala. Bai Salvador-en bai Guatemala-n. Otsailean, esate baterako, hau irakurri nuen Paris-ko «Nouvel Obser-ateur»-ean: «La répression contre les Indiens Mayas dépasse tout ce que l'on peut imaginer» (Pierre Blanchet, N.O., 82-II-20). Baina asimi-lakuntza eta erdalkuntza aurrera joan ala, ara-zoaren izari hau ezabatzen da (Ulster-en bezala; eta, ondikotz, gure herrian bezalaxe).

Funtsean, halere, Stavenhagen-ek xuxenki azaldu zuenez: «Las poblaciones indígenas lle-garon a sufrir los efectos de una doble opresión: como campesinos pobres, peones acasillados y lumpen-proletariado de las ciudades, padecie-ron una explotación característica de su situa-ción como clase social; y en tanto que **grupos étnicos** en condición de inferioridad frente a me-stizos y criollos, fueron culturalmente oprimidos por los portadores de la cultura dominante, es decir, sufrieron una explotación característica de la situación colonial» (1979).

Amerika-Erdiko jendeek, Almeida-k ere ongi idatzi duenez, «grupos **étnicamente** discrimina-dos y **económicamente** explotados» dira. Ez bata bakarrik, ez bestea bakarrik. **Biak** batera.

Azkeneko bi urte honetan, sarraski ikaraga-rria gertatu da El Salvador-en; eta bi zifra hauek eman dira: 30.000 hil, eta 50.000 hil.

Hots: beste hainbestetsu hil ziren 1932-ko iraultzaldian.

1930-an, besteak beste, manifestazio ikaraga-rra bat izan zen San Salvador-en: 80.000 «cam-pesino». Alderdi iraultzaile bakarra garai har-tan, Farabundo Martí-k zuzentzen zuen Partido Comunista del Salvador. Honen indar nagusia Salvador-ko Mendebaldean; eta hemen «the majority of the workers were PIPIL and NAU-HATL INDIANS, descendent of those who opposed the original Spanish conquistadors in the 16. century» (NACLA-Txostena).

Hauteskundeetan hautatua izan zen Arauko-k, «erreformak» agindu zituen; baina bere mi-nistroa zen Maximiliano Hernández Generalak «kolpea» eman zuen; eta «orden» jartzen hasi zen. Aste batzutan 30.000 «komunista» garbitu zituen («Das Kapital» ez zen oraindik erdaraz agertu; eta Nicaragua-ko Sandino ez zen komu-nista, honek Farabundo Martí bera hasarretu arte!), Farabundo bera barne.

Zanpaketa **Mayatarren** kontra egin zen bere-ziki: «Persons with Indian features were lined up in groups of 50, and shot down by firing squads». Euskaratu beharrik ez dagoela uste dut: **indio itxura** zutenak 50 lagun en multzotan jarri, eta afusilatu. Baina irakur hau: «Indians ceased to wear traditional dress, abandoned tra-ditional customs, and ceased to use their native language». Hitz batez, **étnozidio** bat gertatu zen El Salvador-en; eta horregatik daude galduago etni-hizkuntza zaharrak Salvador-en, Guatema-lan baino.

«¿Son Vds. marxistas-leninistas?» galdetzen zioten orain dela gutxi Buruzagitzako kidea den Cienfuegos-i.

Erantzuna ez zen luzatu: «Somos Farabun-distas».

Nork ez du ulertuko?

Txillardegi

LA, 1982 - V - 15

JAKIN

"25" urte euskal
Kulturari

Zergatik ez
beste 25 gutxienez

Harpidedun egin zaitez

Aldizkari honi lagunduz, harpidedun eginez, zeu-
re kulturari laguntzen diozu: euskal kulturari.

Bere historia osoan JAKIN beti ahalegindu da, eta
gaur are gehiago ahalegintzen da, tresna bizia izaten
euskal kulturari bultz egiteko eta azterketak bizkor-
tzeko. Arintasuna eta sendotasuna bilatuz, egune-
kotasuna eta seriotasuna elkartuz, edozein arazotan
sakontasuna lortu nahi du JAKINEk.

Hori dena aski arrazoi da, gure ustez, zure lagun-
tza itxaroteko, eta harpidetza txartela bete dezazula
eskatzeko.

Gure hitza ematen dizugu: harpidedunen ugari-
tzeak ekar lezan irabazi oro aldizkaria hobetzeko
izango da oso-osorik.

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena Herria
Kalea Tel.

Gurutze (+) baten bidez adierazten dudana erantzungo dut urteko ordainketa (1.200 pta.)

☐ txeke bidez ☐ renbultsoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o Caja de Ahorros Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

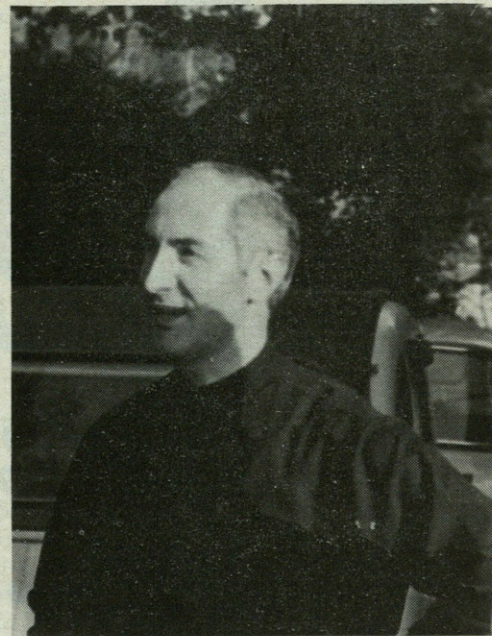
Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINEk nire izenean
aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

Sirvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les
sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Helpidea

GOTZON GARATE: EREDU EZ, HELBURU DITUT DOSTOIEWSKI ETA FLAUBERT

Idazle oparoa dugu Garate jauna, bai marxismo gaietan, bai literaturgintzan. «Marxen marxismoa», «Marx eta nazioa», «Marxen ondoko errebisionismoa, Rosa Luxemburg» «Leninen bizitza», «Maoren marxismoa: maoismoa», «Lenin eta nazioen autodeterminazio eskubidea». Literaturgintzan berriz beste hainbat liburu ditu argitaratuak, hala ipuiak nola nobelak, polizi nobelak bereziki. «Esku leuna», «Elizondoko Eskutitzak» «Goizuetako ezkongabeak», «Lehortean», «Muskilak», «Izurri berria», «Nafarroako Ezkurran», «Aldarte oneko ipuinak».

«EUSKARAZ GAIZKI IDAZTEN DUT; BAINAN GAZTELERAZ OKERRAGO»

ARGIA: Gaurregun Deustuko irakaslea zara, ezta? Nola iritsi zara horretara?

G.G.: Elgoibaren jaio nintzen 1934an, Innsbrucko Unibertsitatean teologiazko lizentziatura ateratu nuen, gero Friburgo-n marxismoan espezializatu, Madrilen filosofia purazko doktoradutza, azkenik Erromaniar Filologia-n lizentziatu nintzen Deuston. Orain euskal fonetika eta li-

teratura ematen ditut Unibertsitate horretan.

ARGIA: Ez al da arraroa marxismo gaiekin hasi eta gero literaturara pasatzea?

G.G.: Hala da, kasualitate bitxi xamarrek dira. Nire gaztaroko garai haietan marxismoa interes handiko arazoa zelako Euskal Herrian espezializatu nintzen gai horretan Friburgon. Aho guztitan zebilen gaia zen, baina inork ez zuen denborarik ikasten jartzeko. Nik ba nuen denbora, baitare zenbait hizkuntza menderatzen nituen; autore marxisten iturrietara jo nezakeen. Bi urte egin nituen Friburgon, gero marxismozko klaseak Deuston...

ARGIA: Noiz hori?

G.G.: 1968an

ARGIA: Garai ederrak! Arrakasta handia sortzen al zuen orduan marxismoak?

G.G.: Ederra. Marx, Mao eta Leninen liburuak tragatzen zituzten orduko unibertsitateek. Egia esan ez zen oso erraza Lenin eta Maoren liburuak eskuratzea, Marxenak legeztatuak ziren baina hauenak ez. Nik neuk pasa behar izan nituen Hendaiako mugatik, furgoneta baten azpiko hondoa, Moskutik bidali zidaten 58 tomatoko errusierazko edizioa.

ARGIA: Klaseak emateaz gain idatzi...

G.G.: Bai, betiko nire bi hobbiak izan dira idaztea eta irakurtzea.

ARGIA: Zergatik euskaraz?

G.G.: 15 urtetatik nuen euskararen hiltzorizko egoeraren kontzientzia, eta euskaraz hasi nintzen marxismoari buruzko liburuak idazten. Klaseak ere, nahiz eta gaztelera eman euskaraz idatzirik nituen guztiak. Nik euskaraz idazten dut dena. Gaizki idazten dut euskaraz, baina gaztelera okerrago oraindik.

ARGIA: Zer moduz saltzen ziren marxismoari buruzko euskal liburuak?

G.G.: Piskanaka piskanaka, baina saltzen ziren. Orduan argitaratu nituen zenbait liburu agortuak daude gaur.

«JULIO VERNE ETA KARL MAY NITUEN MAITE- ENAK»

ARGIA: Eta literaturara pasatzea...?

G.G.: Azken urteetan jendearengan eta estudiantengan jeneralengan, marxismoarekiko interes askoz ere txikiagoa antzeman nuen. Hau, beste zenbait alderditaz gain, liburu marxista gutxiago irakurtzen zela, nabarmentzen zen. Ondorioz, oso zaila bilakatu zen editorial batek liburu marxista bat onar zezan argitaratzeko. Honek literaturara bultzatu ninduen.

ARGIA: Lehendik al zertorkizun literaturarekiko grina, edo horrela, derrepentean.

G.G.: Umetatik izan dut irakurtzeko afizioa, beti izan naiz irakurzale.

ARGIA: Ze irakurgai mota?

G.G.: Umetan tebeoak. Batzutan lasai irakur ahal izateko gaisoarena egiten nuen, ordurako lagunek utzitako liburu guztiak irakurtzen nituen. Gerora, 14 urte inguruan Julio Verne eta Karl May nituen mai-teenak. Liburu mota guz- tiak ordudunik.

ARGIA: Zergatik izan ziren poliziakoak zure lehen nobelak?

G.G.: Beti gustatu ohi zitzaizkidan polizi nobelak. Oporretan nire lagunak musean aritzen ziren bitar- tean idaztera dedikatzen nintzen ni. Banituen zen- bait nobela idatzita eta 1977an sari batetara aur- keztea pentsatu nuen. IRUN HIRIA sarira igorri nuen nobela bat eta TXO- MIN AGIRREra beste bat; DONOSTIAKO IPUIN LEHIAKETARA ipuin ba- tzuk. Hiru lehen sariak ira- bazteko suertea izan nuen.

ARGIA: Zer suposatu zu- ten sari hauek?

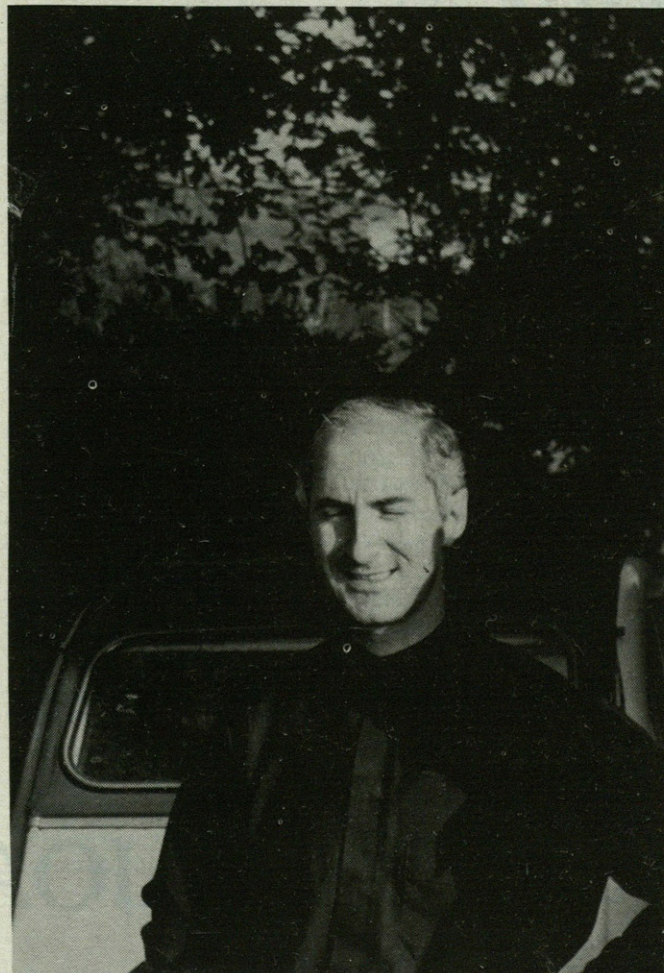
G.G.: Idazten segitzera animatu ninduten, marxis- moaren gaiak arrakastarik sortzen ez zuenez literatu- rara dedikatzea deliberatu nuen. Lagungarri gertatu zitzaidan erromaniar filolo- gia karrera egina izatea.

«CORTAZAR EZ DA HAIN ISTI- MATUA IZANGO ETORKIZUNE-AN»

ARGIA: Poliziakoa ez den nobelarik ere idatzi duzu ezta?

G.G.: Bai, «Muskilak». NeskaNE+k kasorik ere egiten ez dion mutil baten goraberak.

Argia: Eta ipuinak?

G.G.: Askok eta asko, nekazariei neuk entzunda- ko asko.

ARGIA: Idazle bezala gehien eragin dizuen eredu berezirik?

G.G.: Ez nuke esan aha- len. Ezpaigabe irakurgai guztiak dute bere eragina, inkonszientean besterik ez bada ere, norberarengan. Gainera ondo idatzi nahi duen horrek asko irakurri behar du. Dena den nire la-

nean, eredu baino beti izan ditut helburu bezala zeinen- gana joan, Dostoiewski eta Flaubert.

ARGIA: Zer dela eta?

G.G.: Flaubert bere esti- loa, frasea eta hitz bakoitza neurtzen zuen pertsona zen. Eta Dostoiewski karakte- ren sortzaile handia izan da, garai guztitako nobela- gilenik handiena niretzat. Bere obra guztia irakurri dut nik behetik gora eta ez

behin bakarrik eta gero eta gehiago miresten diat, justu orain Cortazar, Faulkner, Joyce, Kafka eta Marquez irakurri behar izan dituda- nean.

ARGIA: Hegoamerika- rrei buruz zer?

G.G.: Beste zenbaiten artean bi meritu dituzte, hizkuntza bete betean men- deratzea eta narrazio tekni- kak trebeki erabiltzea. Ha- laz ere komentzituta nago etorkizunean Cortazaren istimazioa esatebaterako, asko jaitsiko dela. Tekni- ken jolas borobilak pertso- naien sortzea ez dakarre- nean berarekin, su artifizial- lak besterik ez dira.

ARGIA: Zer diozu zeure estiloaz?

G.G.: Nik garrantzi handia ematen diot euska- raz ondo idazteari. Ero- maniar filologia ikasi nue- nean urtebetean ikasi ni- tuen nobela idazteko narra- zio teknika guztiak. Bainan hamabost urte baino gehia- go daramatzat baserritan, ene estiloa borobiltzeko ahal dudana guztia irakur- tzen euskaraz, baita ere euskara aberasteko. Orain da esateko garaia, nahiz eta beraien baserritan denbo- raldi frango pasa ikasle bat naiz Goizueta, Sunbila, Idiazabal, Arizkun, Amaiur, Azpeitia etabarre- tako baserritarren ondoan.

ARGIA: Aurrerantz zer?

G.G.: Idazten segitzea. Osasun ederra daukat, ez dut behinere ene bizitza guztian burukomin bat ere eduki. Bastante biatzen dut. Ordu dexte sartzan ditut egunero idazten eta irakurtzen. Horrela jarraitu ezker izango dut zertxo- bait argitaratzerik.

Julián MIÑAMBRES

Txapelketa nagusiarekin beti ere

EGINA DAGOENNEKO LEHEN AUKERAKETA

Maiatzaren 29an Hendain bertsolari txapelketa-ko saioan zortzi bertsolarik parte hartu zuten eta orden honetan tokatu ziren: Sebastian Lizaso Landetako Azpeitiarra, Areitio Yurretarra, Anjel San Migel Apotzagakoa, Altzo Zaldibitarra, Jose Ramon Etxebarria Gernikarra, Jesus Mari Sagardui Areatzakoa, Alkat Ihodikoa, eta Koldo Tapia Zizurkildarra.

Kartzelako gaian zortziko nagusian launa bertso botatzeko gaia hau izan zen: Lehebizikoa langabe zegoena zen eta bigarrena limosna eske joaten zaio.

Ondoren lau oin eta bina puntu eman zitzairen eta gero zortzigarrena lehen-goarekin eta zazpigarrena

bigarrenarekin, eta abar jardun ziren, zortziko txikian hiruna bertso bota behar zituzten: Tapia Sebastian Lizasokin zen eta Tapia zezena zen eta Lizaso toreroa. Ondoren Areitio eta Alkat: Biak parrandan ibili ziren, baina Areitio ardoa edan zuen eta Alkat ura. San Migel eta Sagarduik neska bera maitatzen zuten eta erabaki behar zuten norentzako izan. Altzo eta J.R. Etxebarria, Altzo ezkontzaren alde eta J.R. Etxebarria ezkontzaren kontra.

Azkenik beste kartzelako gaia bakarka hiruna bertso nahi zuten doinu eta neurrian: Geroak esan beza.

Bertso saio honetatik azpimarratu behar ditugu Se-

bastian Lizaso bere ziri eta eztenagatik eta J.R. Etxebarria bertso txukunak egingen.

Kartzelako gaian bakar-ka S. Lizasok botatako bertsoak:

Nere barruan nik sentitzen det
Aberriaren itzala,
urte asko da herri borrokan
mobitzen hasi nintzala
aurrera ere jarraitu nahi det
orain artean bezala,
ni zuzen edo oker nabilen
geroak esan dezala

* * *

Amets batekin aspaldi
hontan
betea daukat burua,

eta tarteka nik bilatzen det
lagun batzun anparua,
Euskal Herria orain ez dago
nerekiko segurua,
orain saiatu behar moldatzen
Euskal Herrian gerua.

* * *

Burruka hontan sarri ohi dira
ziriak eta eztenak,
gauz horren berri ondo ez daki
hortan probatu ez denak,
hemen bakoitzak bereai heldu
baztertu gabe bestenak,
zer egin degun esango dute
atzetikan datoztenak.

IPARRALDEKO SAIOA HENDAIAN

ARAMAION, LEHEN PASEKO AZKEN SAIOA

Aramaionan egin zen bertsolari txapelketako lehen eliminatoriako azken saioa. Hamar bertsolarik parte hartu zuten eta ordena honetan tokatu ziren: Joxe Migel Argiñarena Errazkindarra, Koldo Zelaia Bidanitarra, Jean Mendiburu Heletarra, Otamen-

di Aiarra, Odriozola Altzokoa, Bittor Uraga Santutxukoa, Manuel Lertxundi Aiarra baina Usurbilen bizi dena, Kortaberria «Kasetta» Antzuolakoa, Attola Azkoitiarra, eta J.R. Bilbo Bermeotarra.

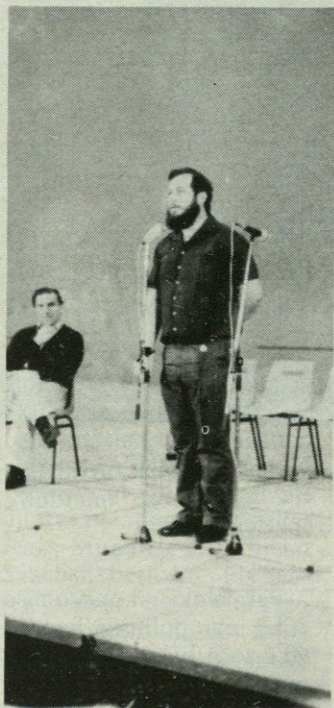
Lehenbiziko kartzelako gaia launa bertso zortziko nagusian kantatzeko: 1.goa deklarazioa egitera joan eta

positibo atera zaio eta bigarrenari berriz negatibo. Bat-ak hamar mila duro bota behar eta biak beste hainbat jaso behar.

Ondoren launa oin eta bina puntu eman eta gero binaka kantatu zuten zortziko txikian hiruna bertso: Bilbo meza entzunda joan da eta Argiñarena mezik entzun gabe. Zelaia zakurra

eta Attola erbia. Kortaberria eta Mendiburu biak parranda zaleak dira, baina Kortabarriak nahiago du egunez eta Mendiburuk gauez. Otamendi emakume alarguna da eta Lertxundi honen lehengo senargaia. Bittor konfesatzera joaten dena eta Odriozola apaiza.

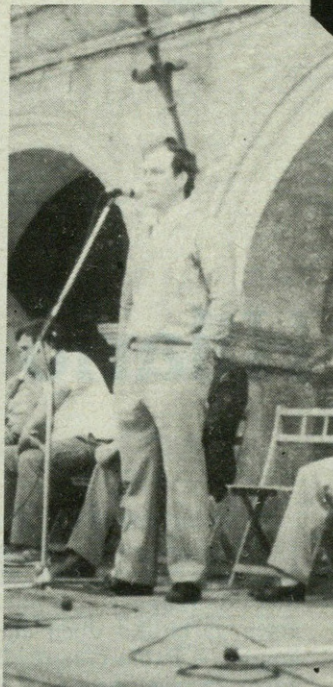
Azkenik kartzelako gaia hiruna bertso kantatzeko

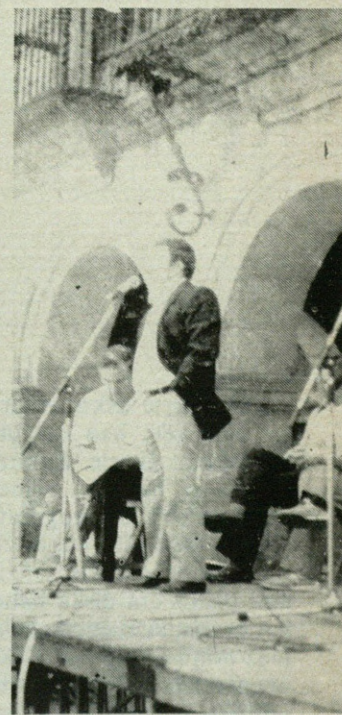
Sebastian Lizaso Hendaian
kartzelako gaia kantatzen

Areitio Yurrekoa

Otamendi

Mendiburu

nahi zuten doinu eta neurrian: Or konpon.

Otamendik gai honi buruz botatako bertsoak hauek dira:

Mundu honetan ikusitzen da
hamaika bat gauz itxusi,
lehenago nahiko lanean danai
nahi diote lur jo azi,
askoren gaitza hauxen da gero
berak ondoen nahi bizi,
eta bestiai esaten die
heorrena heuk ikusi.

* * *

Izuritea sortua zaio
gure Euskal Herri zaharrai,
ez diogula arretaz heltzen
gure herriko beharrai,
al dan ondona geroni bizi
eta besteak izorrai,
hola ezin da herri batean
zoriontasunez jarrai.

* * *

Amaika bada gaur egun ere
nahigabe bizi dan txokon,
gure bihotza zabala balitz
goibel behar du holakon,

baina lasai hainbeste gizon

nola herri hontan dagon,
nik ere hauxe al dana egin
eta besteak hor konpon.

SUERTATUTAKO AUKERAKETA

Bertso saioa bukatu zenean epaimaikoak erabakiak hartzera erretiratu eta nortzuk pasatzen ziren hurrengo eliminatoriara jakin arazi artean Kaiso txarangak alaitu zuen unea. Izenak alfabetu ordenan eman ziren eta ondoren han bertan zotz egin zen zeintzuk kantatuko zuten Zornotzan eta zeintzuk Azkoitian.

Zornotzan eta Ekainaren 6an: Mañukorta, Olalde, Mendizabal, Abel Enbeita, Telleria, Peñagarikano, J.M. Lertxundi, Jon Aurre, Attola, Bittor Agirre, Mendiburu eta Otaño.

Azkoitian eta Ekainaren 12an: J.R. Etxebarría, Deunoro Sagardui, Murua, Sebastian Lizaso, Alkat, Areitio, I. Lasa, Ziarda, Zeberio, J.M. Altuna, Otamendi, eta Begiristain.

ZALDUBI

Attola Azkoitiarra

Alkat Ihodikoa

Hilario Camacho

Duela urte asko Madri-
len izan zen, han ezagutu
nuenekoa, Ikasle Egoitza
horietako batetan, zeinen
izena ez bait dut gogoratu
nahi, jotzen zuen eta ez ze-
goen jende askorik entzu-
ten. Nahiz eta diska handi
bat grabatua zuen, gaztela-
niaz orain arte grabatu den
onenetarikoa behar bada,
unibertsital girotik at ez zen
ezagutuegia, ez zuen Luis
Pastorrek izango zuen lan-
gile eta suburbioko atxeki-
mendua. A. Machadoren
zenbait poema musikatu zi-
tuen, lau artizarrez hitzegi-
n zigun eta hain zoragarria
den «Cuerpo de ola» abestu
zuen.

Ez zuen geroago publiko
aurrean askotan jo. Zeharo
desagertu zen. Ia kasualita-
tez jakin ahal izan genuen
beste zenbait abeslarirekin
jo eta ke ari zela, hauentzat
musika egiten edo lagun-
tzen diska itxurosoak atera
ditzaten.

70.ko hamarkada abiada
guztiz bazihoan eta hil be-
har zuena ez zen hiltzen, al-
daketa izugarria, «gure
etxea garbituko duen euri
gogorra», Pablo Guerrerok
zioen bezala, espero zen.
Gaztelaniazko Kanta Be-
rriaren unerik gorena zen.

Deitura hau lehenago
agertua zen, 60.urteetan
konkretuki. Anglosaxoni-
ar munduan Bob Dylan, Joan
Baez, Judy Collins musikan
nagusitu ziren. Folk eta
rockak ez zuten elkar jan,
elkarrekin batu baizik, eta
musika moeta hau uste izan
zen baino eragileago suer-
tatu zen.

Katalunyan, burjesiak le-
gunduta eta katalanera bul-
tatzeko asmoz, «Els Setze
Jutges» taldea agertu zen.
Errejimenak aldarrikatzen
zituen ereduez kanpotiko
edukin herritarrez musika
hornitzeko lehen saioa izan

zen. Eta Euskal Herrian
aski ezaguna den «Ez dok
amairu» taldea.

Koordenada berberak ja-
rraituz Gaztelaniazko Kan-
ta Berria musika mundura
plazaratu zen. Ezaugarri-
rik nagusienak kritika eta pro-
testaren urritasuna ziren.
Ez zen Errejimenaren aur-
kako produktoa, honek
onar eta ez begi txarrez ikus
zezakeena baizik. Gazteria-
ren konformismorik eza il-
dokatzeko saioa zen aginpi-
deentzat. Abeslariarentzat
publikoarengana iristeko
lehen oportunitatea. Taldea
osatzen zuten ezaguenetari-
koak Massiel, Manolo
Diaz, Luis Eduardo Aute
ziren.

Mogimendu honek po-
rrot egin bazuen orain aipa-
tuko dudanagatik izan zen:
komertziala zen, oso ko-
mertziala zentzu kritiko
handirik ez bait zuen. Plan-
gintza serio batetan ez ze-

goen oinarriturik. «Nova
Canco»ren alternatiba ha-
mutzago gisa pentsatua ze-
goelako, erabat artifiziala
eta gazteriaren mundutik
apartekoa zen.

Paraleloki, konpromiso
etiko eta politiko handiz,
60.urteen haseran «Herria-
ren Kanta» bezala izenda-
tuak izan zirenak agertuko
dira. Talde honetan Elisa
Serna, Carmina Alvarez,
Manuel Toharia, Jesús Mu-
narriz, Hilario Camacho,
Adolfo Celdrán, Julia León
bildu ziren.

—Jatorriak—

Talde hau ezagutzera
eman baino lehen, gaztela-
niazko musikan izugarri-
ko garrantzia izan duen
pertsonaiak bazebiltzan.
Katalunyan Pi de la Serra,
Guillermina Motta zebil-
tzan bezala: Nino Sánchez
eta Paco Ibáñez.

Zer gertatu da gaztelaniazko kanta berriaz?

Beste aldetik eta bere kasa, inolako mogimenduarekin identifikatzeko, Jesús Munarriz eta Chicho Sánchez Ferlosio, idazlearen semea eta Francoren ministroaren iloba, hona eta hara zebiltzan. Badirudi Suezian plazaratu zen «Espainiar Erresistentziaren Kantak» diskaren abeslaria Chicho zela. Kanta horietan «Oilarren abestia» deritzona barne zen. Kanta denak izugarritzko mami politiko eta antifaxista zuten.

Espainian, nola ez, debekatuak zeuden. Ez da batere arraroa, bestaldez, kanta hauek zeukaten edukia honelakoa izatea, urte horietan gauza asko gertatu bait zen. Hala, Grimauren heriotza, komisaldegitik erorita, nola SDEUMen, lehen ikasleen sindikatu demok-

ratikoa, eraiketa.

«Herriaren Kanta»ren lehen agerpen publikoa 1967.an izan zen. Hilario Camacho, Carmina Alvarez, Elisa Sernak, Adolfo Celdranek Miguel Hernandez, Garcia Lorcaren poemak errezitaldia eman zuten.

Era berean, EDUMSA bultzatuko dute abeslariak beren lanak grabatzeko asmoz. Lau disko besterik ez zituzten kaleratu eta hauek bat Hilario Camachorena, non Nicolas Guillenen poema bat errezitaldien bait zuen.

Taldearen eragina ez da handia izan. Unibertsitatean ibili ziren batez ere eta debekuak zirela, azpiegituraren falta zela, iraun besterik ez zuten egin taldekoek.

Taldea hain heterogeneoa izanik bazeuden amankomunean zituzten ezaugarriak: folk anglosaxoniarrarekiko zaletasuna, musika hegoamerikarraren eragina eta frantsesez eginko musika eta hitzen garrantzia.

Hilario Camachorengan, geroago Pablo Guerrero eta Luis Pastorrengan bezala, folk anglosaxoniarraren kutsua besteengan baino nabariago izan da.

Bukaera

IMDemokrazia Demokrazia iritsi zenean musika honek bere zentzu politiko eta erreibinbikarriagatik baztertua izan zen. Musika bete zuen lekua alderdi politikoek bete dute eta musikaren lana, beraz, berplanteagarri bilakatu zen.

Abeslariak, bata bestearen atzetik desagertuz joan-

go dira, eta jarrai eta iraungo dutenak musikaz aldatuko dute.

Elisa Serna, Adolfo Celdran, Julia Leon, baita ere Luis Pastorrek ez zuten jakin eraberritzea zer zen eta ez zuten gehiago abestu. Hilario Camacho, lehenagotik jadanik, molde lirikoaren musikaren bila ibiliz gero, eta ikusiz arrakasta handirik ez zuela hartu aipatu bezala desagertu zen.

Orain, berriro ere, gureganatu da, disko luze berria atera du eta badirudi hemendik aurrera badakiela nondik eta nora abiatu.

Eta kitarra egia esateko tresna izan zen garaia pasatu da, egia esango duena ez da gaurtik aurrera musikalari izango, ez dakigu nor izango den, baina egia esan behar, sinesgarritasuna beste esku geratu dela.

F. JUARISTI

teatr EROAK..

EUSKAL ANTZERKI TALDEEN

Erakusketa honetan Donostiako Principe teatroan agertu diren taldeen aipamen-kritika egitea da gure asmoa; honoko honetan lau talde ekarri ditugu, hurrengoan beste hiru. Teatroaren zaletasuna neurtzeko nolabaiteko neurri izan daitekeen erakusketa hau, zabaltzea eta hedatzea litzateke ederrena; erakusketa izateari utzi eta urte sasoi guztietan jarraipena izango lukeen zerbait izatera iristea. Bai, hala da, beti daukagu kexatzeko aitzakirik, izan ere, norbaitek esan bezala, teatroa kulturaren errauskine bait da.

BALLET YAUZKARIren «La Boda»

1982ko maiatzak 26. Koreografia, eszenografia eta jantziteria: José Laínez; Aktore/sak: Camino Arrubla, Juana Jodar, Ion Garnica, Ana Goya, Josu Ros, Marta Espuelas, Uxua Bonafonte, M.ª Jesús Martín, Pilar Horno, Amelia Gurutzarri, Pablo Juanco, Antonio Duddley, Javier Redrado; Musika: Antxon Larrauri, K. Jarrett, K. Schulze eta Carmen de Lirio. Ballet Yauzkari.

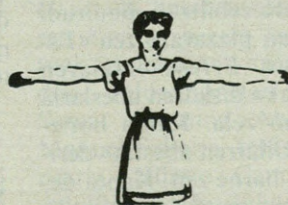
Hieratismoa. Edertasun gordina mugimendu geldo batzutan. Plastikozko manikiak. Denborak eta oritzak ilundutako lakatze perfektua. Eszenatokia txikia zitzaien dantzarien dantza-domeinua. Anderea. Andere oritzak. Andere jainkosa. Mirespenaren, mespretxuaren eta bakardadearen aldarera jasotako anderea. Hipokresi bati, faltsukeria bati egiten diote dantza, ezkontza bati. Andere amak agintzen du, adiera alabagan erakartzen du. Guztia aldatzen da animalien artean zeruetan arranoa agertzean. Bakar-

III. ERAKUSKETA

dadea. Lehen aktorea izan arren, parte hartzen ez zuen ezkontza baten oroitza. Amatasunaren oroitza. Umegaiarekin isolatzen da. Gizona uzten du bakardadean, aulki batetan. Amodiozko eszena bortitza, edertasunezko eta dantza eta elkartezko eszena gorrena bilustu den emakume horren eta apenas jaka erantzi duen gizon horren artekoa. Emakumea bakardadean hasten da bilusten eta bakardadean jazten bukatzen du. Gizona eta berekiko seksu aktoa, aldareko hautsera jasotako jainkosaren bakardadean azentu bat besterik ez dira izan. Bitartean, oroitza oihalaren atzean ezkontza, farrakin eta mengelkeria ausenteekin aurrera doa, ahantzirik, amatasuna beste heldulekurik ez duen emakumearen tragedia, bakardadea salbatzera doan amatasunaren oihalaren atzean zibilborrestea harapatzen duen umegaia, baina are gehiago isolatuko du honek ere. Ezteian alaba galtzearen tetrikotasuna eta zikloa berriz hastearen angustia, berriz galduko duen alaba irabaztearen angustia. Kortejatu zuen gizona biziki gogoratzen duen emakumea, ferekatu eta behin, ezkontza baino lehen eta gero, maitatu zuen gizona eta ohiaren atzean ahazten saiatzen da beste batekin zegoen gizona, aulki baten gainean isolatu zuen gizona. Bere tragedia-

rekin bakarrik. Mozorroen munduan emakume izatearen tragedia. Emakume sofistikatuarekin dantzatzaren diren gizonen maskarak. Zer bizi du bizitza bat ala burla bat?

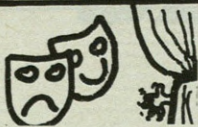
Denborapasa hutsean gertatzen ez den obra konprometitu honegatik txalo bero bat merezi duen balleta da YAUZKARI.

«Abraham y Samuel» eta gero geroakoak, GEROA

1982ko maiatzaren 27an. Egilea: Victor Haim; Akto-reak: Paco Obregón eta Julio Perugorria; eszenografia: Javier Urkijo; zuzendaritza: Carlos Vides; GEROA antzerki taldea.

GEROA taldearen lan pautan talde honen maila finkotzen duen beste obra on baten aurrean gaude. Eszenografiaren korrektotasuna, obra ezberdinetan asma daitekeen estiloa, bai gai aldetik (gaurkotasun nabaria daukaten obrak aukeratzen dituzte GEROAkoek), bai aktuatze eran. Eszenatokian zenbait elementu erreskaldatuak, suaren garrek beztuak...

Obra bikain bati heldu diote oraingoan ere GEROAkoek, teatralki akzioa ezin hobe kokatua dago, gertaera engel batek iduriz, lapurra sartu dela señora-alargun-nagusiaren etxean, eramaten gaitu el-karrizketa dialektiko bate-tara. Obra honen textoa ikutzen den gaiak unibertsaltasuna dauka, dario alde guztietatik. Arraza berekoen arteko elkartasuna ala langileen artekoa ugazaben aurka? Hau planteiatzen da obra honetan eta

bihurtzen da. Hesiak erori dira eta Samuelek pentsatzen dituenak esaten dizkio Abrahami, honen gazteluko azken zokoan, despentsan, mundutik ezkutuan, gu, ikusle goaren presentzia bakarrekin.

Aktuatze mailan, taulen gainean obra guztian aritzen diren bi aktore bakarrek, Julio Perugorri eta Paco Obregonek neurri ona ematen dute, oso ona.

Esandakoarekin argi utzi dugu obra honen balioa eta

AKELARRE taldea.

Haseratik esan dezagun, obra ez zitzaigun gustatu, are gehiago, disgustaturik atera ginen antzokitik. AKELARREren, edota Luis Iturriren azken produkzioaren aurrean zenbait puntu aipatu behar dira. Alde batetik obraren desazertua dago, gaiaren tratamendua bat da, pretensio handiz herri oso baten bila-kaera egin nahi da obrarekin, lehenetik hasiz geroa bukatzeko eta azken finean sinplekeria hutsean eror-

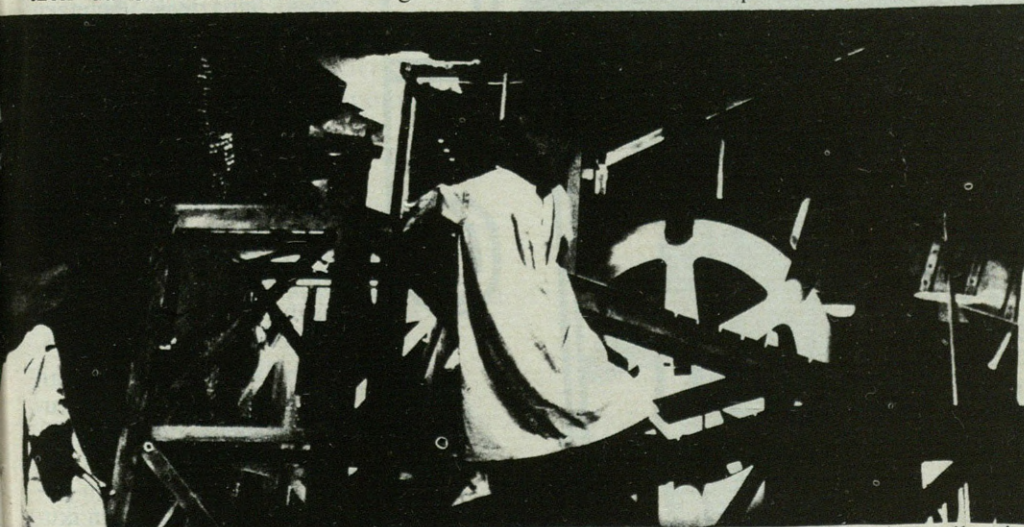
gun, paper nagusitan eta beste batzutan ere. Koreografia da, obra honek daukan gauzarik onena, zainduena gure ustez eta baita makinaren martxa, perkusioa; nahiz eta bi gauza hauek errepikatzearen gehiegikeriaz indarra galdu.

TEATRO DE CAMARA DEL ATENEO GUIPUZCOANO, «Tres Juanes Pérez»

1982ko maiatzak 25.
Egile: José Luíz Villarejo;
aktore/sak: Merche de Los Mozos, José Julio Reta, Jose Luis Bollain, Ignacio Zabala Angel de Torres, Felipe Briones eta Gabriel Abellán.

Hogei urte igaro ondoren elkartu da talde afizionatu hau arestian hil den obra honen egileari omenaldi egiteko. Gauzak horrela, aktoreen aktuazio onak harritu gintuen lehenik. Gutxiagorabehera ze tankera-tako antzerkia ikustera gindoazen bagenekien eta ezin esan defraudaturik atera ginel, aktore beterano horien lan gogoak poztu gintuen eta obraren gaiak ezta-baidarako bideak irekitzen zituen horretarako gogorik izanez gero. Obra klasiko batekin topo egin genuen, akzio, espazio eta denbora unidadeak mantentzen zituen obra batekin. Azkene-raino ikuslea ondorioaren suspense dramatikoan mantentzen duen obra bat. «Tres Juanes Pérez» honek orain hemen egiten ez den teatro baten oroitzatza zahar- kitua ekarri zigun.

Mikel ANTZA
Jin GARRIDO

zuzen zuzenean jotzen du inguru hauetan oraindik ere badarabilkigun arazoaren erdigunean.

Obraren gaia bikaina bada, desaroiloa ez da gutxiago. Teatroaren barnean teatroa egiten da, transformazioa eta GEROAk kar-telean daukan beste obran bezala («Muerte accidental...», ikus ARGIA 932) aktorearen pertsonaiaren berraktuazioa, señora-alargun-nagusia, Samuel zerbitzari-langilearen-aurrean, Abraham ugazaba «anaian» bilakatzen da. Eta itxuraldaketa hau dela eta, Samuel berak ere aldaketa jasaten du. Peluka kentzeak zerbait gehiago bilusten du. Gauzak argitzen dira, eta obraren lehen partearen umorea seriotasun neurtu

baita ere GEROA antzerki taldearena, gure ustez, gerò eta garbiago bide zail baina egokitik indartsu ari den talde bat. A! eta taulen gainean jarraitzen dutela nahiz eta suet...

«Hator», hoa, AKELARRE

1982ko maiatzak 24.
«Hator, larga memoria de un pueblo», Luis Iturriena; aktore/sak: Mariví Bilbao-Goyaga, Antonio Rupérez, Lander Iglesias, Maribel d'Arretxe, Iñaki Azpillaga, Koke Sánchez, David Pinilla, Garbiñe Aizpitarte, Adolfo García; eszena espazioa: Tomás Adrián; koreografia: Xabier Landaburu; eszenatzea: Luis Iturri.

tzen da. Agian besterik ezin daitekeelako egin, agian... Bestetik, eta hau azpimarratu nahi dugu, euskararen tratamendua dago, kantatzeko oso polita bait da euskara, baina komunikazioaren erregela guztiak hausten ditu eszena gaine-ko bapateko itzulpen horrek; ezin da inola ere, aktore batek esaten duena hizkuntza batetan beste batetik beste hizkuntzan esaten ari bada jarraitu, ez badira gauzak ongi zaintzen, eta AKELARREK ez ditu zaindu (Living Theatrekoek ikusi genien gauza bera egiten eta hori zen obrako zati desastrosoena). Honetaz gehiago esan liteke, baina aski da. Bestela, aktoreek erakusten duten maila generalean ona iruditu zitza-

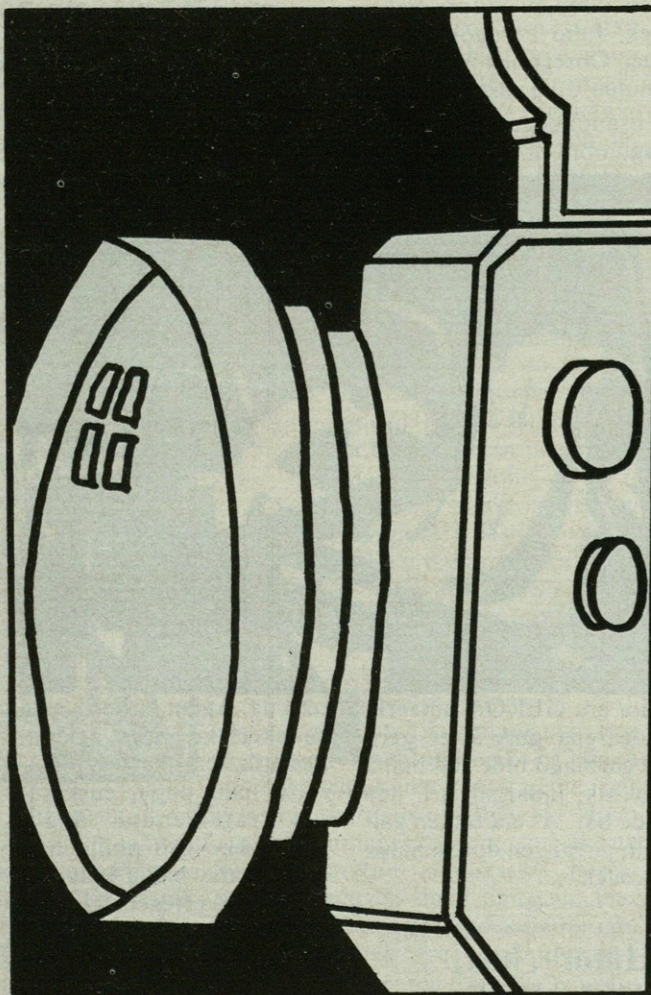
HUSTRUER (emazteak)

(1975)

Pelikula honetaz hitzegiterakoan beharrezkoa zaigu Anja Breien-ez zerbait esatea. Anja Breien-ek 1962-1964 tartean ikasi zuen Parisen Zinematografi Goi Estudioen Institutoan (IDHEC). Ez zuen garai hartan emakume gehienek egiten ohi zutena egin: ikasketak amaitu ondoren ezkondu ta zinematik egin ez. Anjak, karrerra bukatu ta hiru urte geroago egiten du bere lehen filme laburra Noruegan, baina ez da hor geratzen lanean iraulten bait du eta bere filmografian VIOL (1971), HUSTRUEK (1975), AMODIOZKO HISTORIA BAT (1977) eta ARVEN (1979) aurki ditzakegu.

Cannes-ko jaialdian aurkeztu zuen bere azken pelikula, eta lan honetan aztertu nahi duguna —Hustruer— Locarno, Chicago ta New York-eko Woman Film Festival-ean (Emakumeen jaialdia) aurkeztu du lehengo bietan saria irabaziz. Hustruer pelikula oso simplea, naturala da, eta beraren garrantzia Anja Breien-ek historiari eman dion zintzotasunean, osotasunean eta onestasunean datza.

Hiru emakume, ezkonduak hirurak, hamar urte elkar ikusi gabe iraun dutela eta, farratxo bat egitea erabakitzen dute, ezkondu gabe zeuden garaia berreskuratu nahiean edo. Bat batean eta érabat espontaneoki kalean aurkitzen dira hirurak, Kaja (lege gizon

baten emaztea), Mie (hiru seme-alaba dauzkan etxeko andrea) eta Heidrum (separatu berria ta lantegi batean lanean ari dena).

Hasieran argazkilari bikote «matxo» batekin izanen dute lehen abentura; Kaja, haurdun dagoenez, baztertutik uzten dute, Bere hala argazkilariak

alde batera laga ta gero diru arazoa konponduko dute (dena denontzat eta gutxi dagoenez gero batek amari eskatzen dio). «Libre» daude ta kalean, aulkietan, lo egiteari ekinen diote polizia azaldu arte. Berriro ere gizon eta emakumeen arteko bereiztasunak pantailan.

Hauek denak jazota,

emakumeen abenturaren unerik gorena iristen zaigu gizonek normalki egiten dutena, egiten hasten direnean; gizarte honetan gizonari dagokion papera beraiak, emazteak, betetzen hasten direnean. Gizonak «ligatuko» dituzte (edo saiatu bederen), piropoak bota, zerbait hartzera gonbidatu, ea; hura bai harri-dura gizonengan!! Eta horrela, pelikulan zehar ikus ditzakegu emakumeek eguneroko kaleetan jasan behar dituztenak, gizonekin paretasuna lortu nahi dutenean jasotzen duten etsaikeraia».

Emazte hauek kalean marginaturik daudela ikusita, gizonak dauzkan pribilegioak errebindikatzera ausartzen dira; beraien papera gizartean zein den ikusirik horren aurka borrokatzen saiatuko dira.

Azkenean etxeratuko dira, abenturaxoa bukatutzat joko dute, baina beraien baitan aldaketa sakon bat emanik.

Xabier F.

FITXA TEKNIKOAK:

Gidoia ta zuzendaria:
Anja Breien

Nazionalitatea: Noruegatarra

Aktoreak:

Mie: Anne Marie Ottersen

Kaja: Katja Medboe
Heidrum: Froydis Armand.

KALEKO ZAKURRA

(Doinua: Aizak hi motel mañontzi)

zaldubi

Kalean zehar zakurra,
bilatu nahirik hezurra,
egun guztian usainka dabil
luzatuz muturra,
oso fina du sudurra,
ahotik behera adurra,
nagusi baten menpean doa
ta buru makurra.

* *

Hor doa arnas hestuka,
askatasunik ez dauka,
noiz-nahi aldegin ta ugazaba
laister du ohiuka,
asmorik ezin du buka,
ezta egin ere zaunka,
kate motzean loturik dauka
ez dadin burruka.

* *

Kalean da egunero,
bazter guztitan saltsero,
eta aurrera hau aldatzerik
nik ez dut espero,
montatuz nahiko numero,
hola behar honezkero,
baina ikusiz ni gelditzen naiz
sarri odolbero.

* *

Kale erdian indarka,
laister egiten du kaka,
zikinkeria hori inolaz
ez nezake barka,
atzetik doanak taka,
hor non sartzen duen hanka
eta ondoren ezin garbituz
dabil arrastaka.

Hanka pausoz señailea,
ez dago garbi kalea,
nabarmena da zakur hau dela
benetan jalea,
aze nolako alea,
beti zerbaiten zalea,
zakur eme bat altan egonik
ez da logalea.

* *

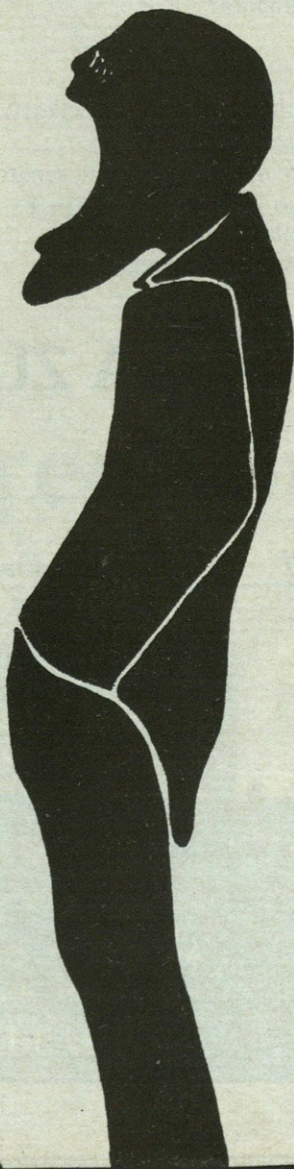
Tente jarriaz buztana,
parte hartzen du afana,
beste zakurren aurka agertuz
berak daramana,
gogoz egiten du lana,
bilduz emearengana,
ta berehala erantsiko du
kriston karabana.

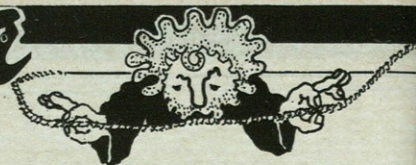
* *

Irri, salto, ta jolasa,
hestua dauka arnasa,
gaur ere honek horren atzetik
seguru gaupasa,
nagusia ez da lasa,
zakur hau baita demasa,
arra bete bat haundiagoa
jotzeko kapaza.

* *

Txorta jo eta etxera,
ez da gelditu atzera,
eta goizean goserik dator
eskale antzera,
dagoena usaintzera,
ta gosaria hartzera,
baina ondoren bidaltzen dute
atea zaintzera.

Sartzen da sendagilearengana eta...:

— Mediku jauna! Prolema latza daukat, inork ez nau haintzakotzat hartzen.

— Lasai motel, hori ez da ezer. Hurrengo!

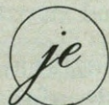
Martziar bat Lurrera jaisten da espioitza lan batetara. Lurtar baten itxura hartzen du, eta kalean dihoala eskale batek gelditzen du:

— Mesedez, emango al zenidake pezeta bat?

Martziarrak, harriturik honela galdetzen dio:

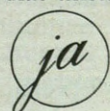
— Pezeta bat?, zer da pezeta bat?

— Arrazoi duzu bai, gaur egun pezeta bat ez da ezer, emaizkidazu hoge duro.

Ileapaindegi batetan gizon bat ilea mozten ari da. Bizargina lanean ari den bitartean gizonak aukiarren alde batetara txu egiten du. Pintxeak, ohariturik, txuontzi bat jartzen dio ezer esan gabe. Bezeroak handik pisika batetara beste aldera egiten du berriro txu. Pintxeak, txuontzia hartu eta beste alderdian jartzen dio. Bezeroak berriro beste aldean egiten du txu eta pintxeak berriro aldatzen du txuontzia. Horrela jarraitzen dute denbora batez eta halako batetan bezeroak, haserre abotsez ozenki esaten dio:

— Aizak, mutiko! Ez baldin bahaiz geldirik egoten, katxarro horren barruan egingo diat txistua!

Apaizen nazioarteko bilera batetan, parroketako dirua nola partitzen zuten ari ziren eztabaidatzen.

Apaiz aleman batek:

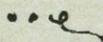
— Guk diametro bi metrotako zir-kulo bat egiten dugu eta limosnatarako dirua airera botatzen dugu. Barruan gelditzen direnak Jainkoarentzat, besteak, guretzat.

— Apaiz ingelesak:

— Guk marra bat egiten dugu, ezkerretara erortzen direnak Jainkoarentzat, besteak, guretzat.

Eta katalanak:

— Ba guk, airera botatzen ditugu: Jainkoak hartzen dituenak, berarentzat, erortzen direnak, guretzat.

Ama batek hiruskiak izan ditu. Bere ama bisitatzaera dihoakio:

— Ba al dakizu? Sendagileak, mila kasutatik behin besterik ez dela gertatzen hau esan dit.

Amak, harridura aurpegiz, honela erantzuten dio:

— Arraioa! Eta nondik ateratzen zenuten lan egiteko eta etxea zaintzeko denbora?

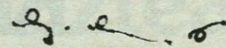
Aspaldiko bi lagun elkartzeko dira:

— Zer moduz dabil hire senarra?

— Oso gaizki. Asko sufritzen du bere sinismenengatik.

— Nola izan daiteke hori?

— Bai, neska! Berez 39a dagokio, eta sinistuta dago 37a kaltzatu behar duela.

Honako hau Ondarretan gertatu zen iazko udan. Bi donostiar hondartzan paseo bat ematen ari dira. Halako batetan garraisi batzuk entzuten dituzte:

— Help!, Help!

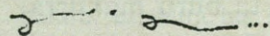
Batak besteari galdetzen dio:

— Zer esan nahi ote du «Help» horrekin?

Eta besteak erantzun:

— Horrek ingelesez «Laguntza» esan nahi du.

— Ba, bere gurasoek hobe zuten ingelese erakutsi beharrean igerian erakutsi izan baliote.

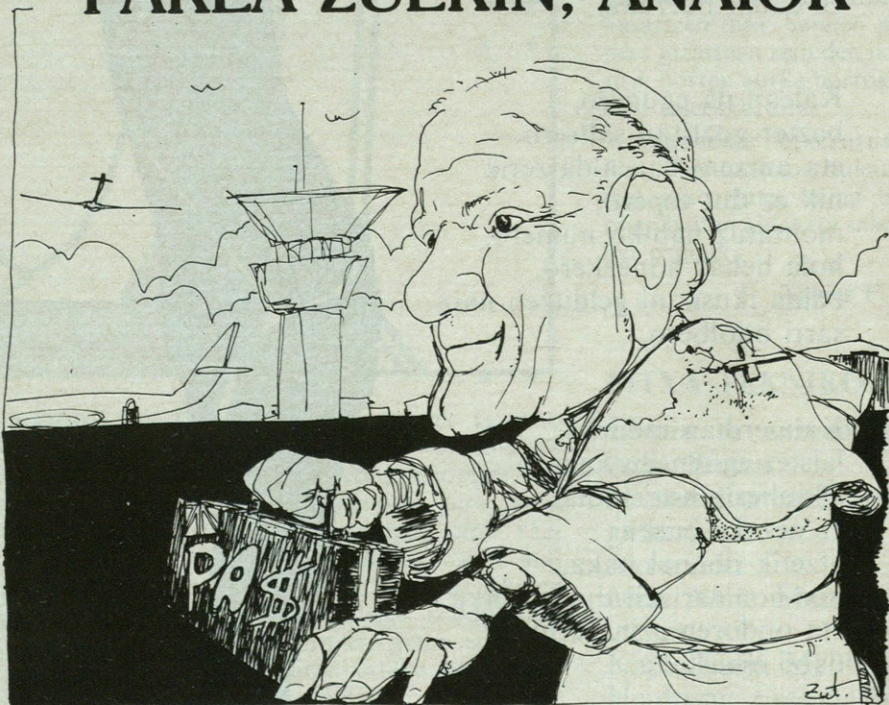
Bi langile hizketan ari dira:

— Konbenio ideala astean ordu batetakoa izango litzateke.

— Eta zer egin daiteke astean ordu batetan?

— Kobratu.

PAKEA ZUEKIN, ANAIOK

Esnatzearen borroka luzea

«Libre izateko, ez da aski
libertateari ateak zabalik edukitzea,
beharrezko da hura desiratzea
eta batez ere ez izatea haren beldur»

M.ª Aurelia CAMPANY

«Beste baten mugetan ixtea!
Benetan ikaragarria kateaturik naukan
eta libre uzten ez nauen amodio hori»

Simone de BEAUVOIR

ZAZPIRENA, HIRUTAN UTZI NAHI

Maiatzak 30. Donostian AEKk antolaturiko KORRIKA III bukaera ematen zaio. Egun berean, Donibane Lohitzunen SEASKAk, Iparraldeko Ikastolen eguna ospatzen du. Biak, euskara berreskuratzearen aldeko ekintza herrikoia ditugu, Euskal Herria euskalduna izan dadin eratutakoak hain zuzen.

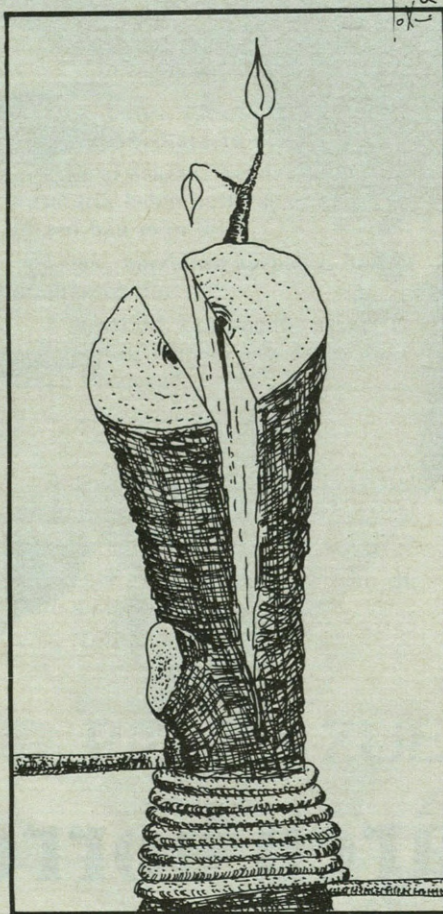
Donibane Lohitzunen egondako edonork, betiko euskaldunak, euskaldun berriak, zaharrak, gazteak, haurrak, guapoak, itsusiak eta nik ez dakit zenbat moietako ar-emeak ikusteko aukera izan zuen. Denak, euskaltzaleak.

Eta horrelakoak, herri honetan behintzat aukera ematen digute bestela ikusten ez ditugun lagunak agurtzeko. Horietako batekin izandako elkarriketak bultzatu nau idaztera.

KORRIKA II zela eta, asko idatzi da eta era askotara. Guztien gusto eta disgustoa lortzeko adina eritzi bota da eskuin ezker eta goiti beheti. Bainan bada argudio bat orain baino lehenago ere entzun izan duguna oraingo honetan ere erabili dena. Eta gehiegixko gainera nere ustetan. «Instituzioetan sartzen ez den bitartean ez dugu AEK lagunduko» izan da instituziozaleek erabili duten lema edo tema ia bakarra. Eta hau da bereziki nere lagun hori amorrarazten duena, ez instituzional bidea aukera bakartzat jotzearena, ez, bidea kontsideratzearena baizik.

«Argi eta garbi utzi beharra dago, instituzional bidetik ezin daitekeela Euskadi euskaldundu. Instituzio horietatik kanpo dauden eremuekin zer demontre egin behar da? Nafarroan dauden euskaldunak nola alfabetatu eta euskaldun ez direnak nola euskaldundu? SEASKAekin, zer? Iparraldeko pertsona helduekin nola jokatu?» «Instituzioek ezin diote guztioni irtenbiderik eskaini».

Horiek ziren, nere lagunak —etorri handikoa— errenkan aurpegiratzen zizkidanak. Eta euskal telebista hiru probintzietatik kanpo ezin ikusiarena ere, hortxe joan zen, tarte horretan.

Gauzak horrela, instituziozaleek, euskaltzaleak balira, herritar mogimenduak laguntzeko eta bultzatzeko prest agertu beharko lituzkete heuren buruak.

Areago, beren agintetik kanpo dagoena ere, euskalduntzen ahaleginduz, horretarako behar diren erakundeak sortaraziz. Eta hau egin ordez, dagoenari muzin egiten zaio besterik gabe, beste alternatibarik plazaratu gabe. Gasteizko Lege-biltzarrak kontrola ez dezakeena ez dela egin behar? HABEk ikutu ez dezakeen Euskadi hori abandonatu behar dela? Etxenike jaunaren pean dagoen Hezkuntza Saitetik kanpo dauden ikastolak utzi? Besterik gabe? Euskaltzale denak ezin du horrelakorik onartu nahiz eta egin duen aukera politikoak horretara bultzatu edo agindu.

«Geroak esan beza» izan zen Hendaiaren egindako bertsolari Txapelketarako saioan bakarkako ariketan agindutako gaia eta geroan Euskadi euskaldun batetan sinetsi nahi dugunontzat oraina nolakoa geroa halakoa izango da. Dudarik ez egin horretan. Orainartekoak, behintzat, horixe adierazi, erakutsi eta frogatu duelakoan nago.

XALBARDIN

DABILENARI GERTATZEN ZAIO...

... hanka sartzea. Eta borrokan ari denari, okerrekoari kolperen bat ematea.

«Beste partidoek ere ezer gutxi egin dute KORRIKAren alde, beren barnetan boikota egin ez diotenean. Zer egin du EEak? Zer HBk?», atera zitzaigun 934.alearen editorialean.

Eta ez da horrela. Nork ez ditu ikusi HBko baseak KORRIKAren alde jo ta ke, kontzejalak bultzak eta udaletxeetan diru eske, eta liderrak ere kalean? Ez zituzten hitz haiek merezi benetan. Zuzen eta hau zor diegu.

Astero lanean presaka eta estu ibili beharrak eragiten ditu hola-koak. Eskerrak euskaldunok dugun mundutxo honetan elkar ongi ezagutzen dugun.

ARGIA

DIRUA ORDU GUZTIETAN

Ordu guztietan Kutxaren zerbitzuak zure mesedetan daude.

Hemen duzu gure Txatel Berdea. Txartel Berdearekin eragiketa guztiak, diru ateratzea, diru sartzea, etab. edozein ordutan egin dezakezu, gauean edo egunean, lanegunetan edo eta jaiegunetan. Txartel Berdeak ez du ezagutzen jairik.

Erlojua begiratu barik, behar dituzun soluziobideak zeure eskuetan daude:

- Edozein unetan dirua ateratzen.
- Dirua sartzen.
- Zure saldoa berehala ezagutzen.
- Taloi txekoak eskatzen.

KREDITUA EDOZEIN TOKITAN

Bidai agentzietan, hoteletan, jate-txetan, dendetan, erostetxe handietan.

Bizkaian 2.000 toki baino gehiagotan.

Munduan zehar 2.600.000 tokitan.

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartela erakutsirik NO-NAHI, txakur txiki bat ere gabe, erosiko duzu.

Horrela, ez duzu gainean dirurik eraman behar ez eta konturik atera behar.

Gauzez gozatzeko ez duzu itxaron behar. Pagatzeko itxaron behar duzu, gure kreditu osoa duzu eta.

ETA 5.000.000 TAKO SEGURU DOHAIN BAT

Bizkaiko Aurrezki Kutxaren Master Charge txartelarekin harantz honuntz ibiltzea ez da bakarrik eroso.

Segurua baita.

Abioiez, trenez edo eta itsasuntziz egindako bidaiak txartelaz abonatzeko badituzu, zuek eta zeure etxeok

istripuen kontrako aseguru bat duzue. 5.000.000 pztako asegurua hain zuzen. Dena debalde.

Horregaitik ere Bizkaiko Kutxaren Master Charge-a eduki eta erabili behar duzu.

Seguru gaude.

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
taloi edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA